

Univerzita Karlova v Praze  
Právnická fakulta

Pavla Jiroušková

## **Problémy institutu vazby**

### **Diplomová práce**

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 21.9.2016

## Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Pavla Jiroušková

## **Poděkování**

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Lukáši Bohuslavovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky. Dále také děkuji celé své rodině za podporu během studia.

## Obsah

Úvod .....	3
1. Historický exkurz .....	5
1.1 Právní úprava platná v letech 1918-1950 .....	5
1.2 Trestní řád č. 87/1950 Sb. ....	6
1.3 Trestní řád č. 64/1956 Sb. ....	7
1.4 Trestní řád č. 141/1961 Sb. a následující novely .....	9
1.4.1 Vybrané novely trestního řádu č. 141/1961 Sb. ....	10
1.4.2 Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. ....	12
1.4.3 Novela č. 459/2011 Sb. ....	14
1.4.4 Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů .....	16
1.4.5 Novela č. 150/2016 Sb. ....	17
2. Pojem vazby .....	18
2.1 Definice a podmínky vazby .....	19
2.2 Principy a rysy vazby .....	21
3. Ústavněprávní a mezinárodněprávní rámec osobní svobody .....	23
3.1 Ústavní zákony a mezinárodněprávní dokumenty .....	24
3.1.1 Ústavní zákony ČR .....	24
3.1.2 Mezinárodněprávní dokumenty .....	24
3.2 Presumpce nevinny .....	25
3.3 Limity zásahů do osobní svobody .....	27
4. Materiální vazební právo .....	29
4.1 Vazební důvody .....	30
4.1.1 Vazba útěková .....	31
4.1.2 Vazba koluzní .....	32
4.1.3 Vazba předstižná .....	34
4.2 Zpřísněné důvody vazby .....	34
4.3 Instituty nahrazující institut vazby .....	35
4.3.1 Záruky zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodné osoby .....	37
4.3.2 Písemný slib obviněného .....	38
4.3.3 Dohled probačního úředníka .....	38
4.3.4 Peněžitá záruka (kauce) .....	39
4.3.5 Novela č. 150/2016 Sb. – elektronické náramky .....	40
4.4 Předběžná opatření v trestním řízení .....	42

5.	Formální vazební právo .....	46
5.1	Rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby .....	47
5.2	Rozhodnutí o dalším trvání vazby, o žádosti obviněného o propuštění z vazby a o změně důvodů vazby.....	48
5.3	Stížnost proti rozhodnutí o vazbě.....	49
5.4	Vazební zasedání.....	51
5.5	Přezkoumání důvodnosti vazby .....	53
5.6	Trvání vazby .....	55
5.7	Vazba mimo rámec trestního stíhání.....	56
5.8	Náhrada škody způsobené rozhodnutím o vazbě.....	57
6.	Srovnání se slovenskou právní úpravou .....	59
	Závěr.....	64
	Seznam použitých zkratk .....	65
	Literatura a jiné prameny.....	66
	Abstrakt: Problémy institutu vazby.....	69
	Abstract: The issue of the concept of criminal custody .....	71
	Klíčová slova .....	73

## Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma „Problémy institutu vazby“, a to proto, že se mi toto téma jeví jako aktuální a velice zajímavé. Podstatou institutu vazby je dočasné omezení osobní svobody obviněného, který ale doposud nebyl odsouzen pravomocným rozsudkem, tudíž na něj má být nahlíženo jako na nevinného (zásada presumpce nevinny). Osobní svoboda je řazena mezi základní lidská práva a svobody a je zaručena už samotnou Listinou základních práv a svobod. Zásahy do těchto základních práv jsou vždy problematické, je potřeba pečlivá úprava v zákoně a každý jednotlivý zásah podrobně zdůvodnit.

U institutu vazby proti sobě stojí dva protichůdné pohledy na věc. Orgány činné v trestním řízení se snaží využít všech prostředků, aby bylo trestní řízení uskutečněno a ukončeno, aby bylo dosaženo jeho cíle. Proto pro zajištění průběhu trestního řízení využívají různé instituty trestního práva procesního, mezi které patří i vazba. Na straně druhé stojí osoba obviněného, která byla sice obviněna ze spáchání trestného činu, ale přesto nebyla zatím odsouzena pravomocným rozsudkem, musí na ni být tedy nahlíženo jako na nevinnou. Tato osoba obviněného má ústavněprávními předpisy zaručenou osobní svobodu. Problémy institutu vazby spatřuji tedy zejména v nalezení té správné hranice mezi zásahy orgánů činných v trestním řízení pro zajištění průběhu a mezi ochranou práva obviněného na osobní svobodu, dále v hledání takových zajišťovacích opatření, která by co nejvíce šetřila osobu obviněného a zároveň dostatečně efektivně zaručovala požadované chování.

Vazba je nejzazším zajišťovacím institutem, měla by být používána pouze jako ultima ratio, tedy v případech, kdy jiná zajišťovací opatření nepostačují. Bohužel ale často soudy odmítají aplikaci institutů nahrazujících vazbu, a to z důvodu závažnosti rizik, která hrozí při ponechání obviněného na svobodě. Krokem vpřed by mohlo být rozšíření elektronické kontroly na instituty nahrazující vazbu, k čemuž došlo letošní novelou.

Proto, aby mohl institut vazby v našem právním řádu existovat, musí být velmi podrobně a konkrétně vymezen, zákon musí stanovit podmínky vazby, rozhodování o ní, její přezkoumávání, prodlužování, nejvyšší možnou dobu trvání a mnoho dalšího. Bez této právní úpravy by byla vazba pouze svévolným zásahem do základních lidských

práv a svobod.

Ve své diplomové práci jsem si vzala za cíl nastínit celkově problematiku institutu vazby, věnovat se její formální i materiální stránce, ústavněprávnímu i mezinárodněprávnímu rámci osobní svobody.

V první části diplomové práce je stručně popsán historický vývoj institutu vazby od meziválečného období po současnost, snažila jsem se zaměřit na nejpodstatnější změny, které se tohoto institutu týkaly. Během historického exkurzu je vidět, jak se postupem času institut vazby vyvíjel, a to včetně institutů nahrazujících vazbu.

Druhou část věnuji obecně pojmu vazby, zejména definici a podmínkám jejího uplatnění. Existují i určité principy, které musejí být při rozhodování o vazbě dodržovány, jako je zdrženlivost, proporcionalita, fakultativnost a subsidiarita.

Ve třetí části nastiňuji ústavněprávní a mezinárodněprávní rámec osobní svobody, která je jedním ze základních práv a svobod, proto je zásah možný pouze na základě zákona, způsoby a z důvodů, které stanoví zákon.

Čtvrtá část se věnuje materiálnímu vazebnímu právu, tedy hmotněprávním předpokladům vazby - zahájení trestního stíhání, naplnění některého z důvodů vazby a adekvátnost vazby jako zajišťovacího opatření. Do kapitoly jsou zahrnuty i instituty nahrazující vazbu včetně nové možnosti elektronické kontroly.

Následující pátá část se poté naopak soustřeďuje na formální vazební právo, čili na samotné rozhodování o vazbě, přezkoumávání důvodnosti, propouštění z vazby, vymezení maximální doby trvání vazby a vazební zasedání.

Obsahem šesté části diplomové práce je srovnání se zahraniční právní úpravou. Ke srovnání jsem si zvolila úpravu institutu vazby ve Slovenské republice.

Text diplomové práce vychází z právní úpravy platné a účinné k 1.9.2016.

# 1. Historický exkurz

## 1.1 Právní úprava platná v letech 1918-1950

V meziválečném období byl v českých zemích v platnosti zákon č. 119/1873 ř.z., jímž se uvádí trestní řád. Řádnou vyšetřovací vazbu bylo možno uvalit na takového obviněného, který i po výslechu před vyšetřujícím soudcem zůstal podezřelým ze spáchání trestného činu, a vyšetřující soudce shledal, že jsou dány důvody k vazbě. V některých případech bylo uvalení vazby obligatorní, a to tehdy, pokud byl obviněný stíhán pro trestný čin, za který bylo dle zákona možno uložit trest smrti či trest odnětí svobody na nejméně deset let.

Dle trestního řádu z roku 1873 nebyl o vyšetřovací vazbě oprávněn rozhodovat státní zástupce v žádném stádiu řízení, mohl uvalení vazby pouze navrhnout. Během přípravného vyšetřování rozhodoval o vazbě vyšetřující soudce, během hlavního řízení to byl nalézací senát či předseda hlavního přelíčení. V kompetenci osoby oprávněné rozhodovat o uvalení vazby bylo také vydávat zatýkácí rozkaz, na základě kterého byl poté obviněný předveden. Do 24 hodin od předvedení musel být obviněný vyslechnut soudcem, který poté rozhodl o uvalení vazby. Proti takovému rozhodnutí byla přípustná stížnost k radní komoře, proti rozhodnutí radní komory o podané stížnosti bylo možné podat stížnost k zemskému soudu.

Český meziválečný trestní řád znal tři důvody vazby, a to následující:

- Podezřelý činil přípravy k útěku, nebo se dá u něj útek předpokládat z důvodu hrozícího velkého trestu, z důvodu potulného života, neexistence stálého bydliště, nezjištění pobytu či z jiných vážných důvodů (útěková vazba).
- Podezřelý se snažil překazit zjištění pravdy či ztížit trestní řízení působením na svědky, znalce či jiné osoby, ukrýváním stop trestného činu (koluzní vazba). Stačí i důvodná obava, že by tak mohl činit.
- Zvláštní okolnosti odůvodňovaly obavu, že by mohl podezřelý znovu spáchat již dokonatý trestný čin, nebo by mohl dokonat trestný čin, o který se pokusil nebo kterým hrozil (předstižná vazba).



Trestní řád z roku 1873 stanovoval nejvyšší přípustnou dobu trvání vazby pouze pro vazbu koluzní, a to na dva měsíce. Tuto dobu bylo možno překročit ze závažných důvodů či pro složitost případu a obtížnost vyšetřování. Doba trvání vazby mohla být v takových případech prodloužena až na tři měsíce. Pro ostatní vazební důvody nebyla nejvyšší přípustná doba stanovena, vazba tedy mohla skončit pouze zastavením trestního řízení, zprošťujícím rozsudkem nebo nařízením zrušení vyšetřovací vazby. Nařídít zrušení mohl pouze soudce s přivolením státního zástupce.

Vazba byla již v meziválečném trestním řádu brána jako vážný zásah do osobní svobody, mohla tedy trvat jen nezbytně dlouhou dobu a orgány činné v trestním řízení musely postupovat tak, aby její trvání co nejvíce zkrátily. Vyšetřovací vazba musela být ihned zrušena, jakmile pominuly důvody pro její uvalení nebo pokud bylo zastaveno trestní řízení. Zákon také orgánům činným v trestním řízení umožňoval nahradit vazbu jinými opatřeními, jednalo se o slib a kauci. Při porušení mohl být obviněný opětovně vzat do vazby.

V této podobě platil meziválečný trestní řád v českých zemích až do roku 1949, kdy nabyt účinnosti zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Tento zákon některá ustanovení meziválečného trestního řádu rušil ve své derogační klauzuli, došlo například ke zrušení celé úpravy kauce. Zároveň ale zaváděl mnoho nových úprav, příkladem může být stanovení třídní lhůty pro podání stížnosti proti rozhodnutí vyšetřujícího soudce o uvalení či zrušení vazby.

## ***1.2 Trestní řád č. 87/1950 Sb.***

Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním, nabyt účinnosti dne 1.8.1950 a nahradil meziválečný trestní řád. Tímto zákonem byly změněny principy trestního řízení, největší váhu mělo nyní přípravné řízení ovládané policií. Mnoho práv a procesních záruk bylo pouze formálně deklarováno, ale ve skutečnosti k jejich uplatňování nedocházelo.

Rozhodování o vazbě probíhalo po předvedení obviněného na základě příkazu k zatčení. Pokud nebyl po výslechu shledán některý z důvodů vazby, musel být obviněný ihned propuštěn na svobodu. V opačném případě bylo rozhodnuto o ponechání obviněného ve vazbě. Během přípravného řízení rozhodoval o vazbě prokurátor, během řízení před soudem poté tato kompetence přecházela na senát. Ani v trestním řádu

z roku 1950 nechyběla úprava obligatorní trestní vazby. Byl-li obviněný podezřelý z trestného činu, na který zákon stanovil trest smrti, trest odnětí svobody na doživotí nebo trest dočasného odnětí svobody, jehož dolní hranice činila nejméně deset let, musel být vzat do vazby.<sup>1</sup>

Trestní řád č. 87/1950 Sb. neobsahoval žádná ustanovení o nejvyšší přípustné době trvání vazby, ani o způsobu jejího prodlužování. Bylo pouze obecně stanoveno, že vazba může trvat pouze tehdy, pokud k ní je dán důvod, tedy pokud je dán jeden z vazebních důvodů. V opačných případech měl být obviněný ihned propuštěn na svobodu. I trestní řád z roku 1950 stanovoval povinnost orgánů činných v trestním řízení postupovat tak, aby co nejvíce zkrátily dobu trvání vazby.

### ***1.3 Trestní řád č. 64/1956 Sb.***

Zákon č. 64/1956 Sb., trestní řád, nahradil zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním. Znamenal značný pokrok a do určité míry předjímal i trestní řád dodnes platný.

Nově byl upraven institut zahájení vyšetřování ve věci poté, co byly zjištěny skutečnosti, které nasvědčovaly tomu, že byl spáchán trestný čin. Jestliže zjištěné skutečnosti zároveň odůvodňovaly závěr, že trestný čin byl spáchán určitou osobou, přicházelo v úvahu spojit s usnesením o zahájení vyšetřování i usnesení o vznesení obvinění.<sup>2</sup> Pouze osobu, proti níž již bylo vzneseno obvinění, bylo možné vzít do vazby.

Trestní řád z roku 1956 obsahoval pouze fakultativní vazbu, úprava obligatorní vazby byla vypuštěna. Vždy tedy bylo na úvaze osoby oprávněné k rozhodování o vazbě, zda vazbu uvalí či nikoli. Během přípravného řízení bylo toto rozhodování v kompetenci prokurátora, po podání obžaloby poté kompetence přecházela na předsedu senátu. O vazbě muselo být rozhodnuto do 48 hodin od předvedení obviněného, a to vždy až po jeho výslechu. I zde mohla být vazba uvalena pouze tehdy, pokud byl dán jeden z následujících důvodů vazby.

Zjištěné skutečnosti dostatečně odůvodňovaly obavu, že obviněný

---

<sup>1</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 147 s. ISBN 80-7179-817-7.

<sup>2</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 155 s. ISBN 80-7179-817-7.

- uprchne, zejména proto, že nelze zjistit jeho totožnost či bydliště, nebo pro vysoký trest;
- bude působit na svědky či spoluobviněné anebo jinak mařit objasnění skutečností závažných pro trestní stíhání;
- se znovu dopustí již dokonaneho trestneho činu, nebo že dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo kterým hrozil.

Proti rozhodnutí o vzetí do vazby byla přípustná stížnost s odkladným účinkem. O stížnosti proti usnesení prokurátora rozhodoval nadřízený prokurátor, o stížnosti proti usnesení soudu poté rozhodoval nadřízený soud.

Oproti předešlým trestním řádům byla v tomto z roku 1956 upravena doba trvání vazby. Pro koluzní vazbu platila dvouměsíční lhůta, kterou nebylo možno prodloužit. Pro ostatní vazební důvody byla stanovena pro přípravné řízení základní doba trvání na dva měsíce, rozdílem oproti koluzní vazbě ale bylo, že tuto lhůtu bylo možné prodloužit. O jeden další měsíc mohla být prodloužena nadřízeným prokurátorem, pokud by měla být prodloužena o delší dobu, musel o tom rozhodnout generální prokurátor. O dalším trvání vazby se rozhodovalo usnesením, proti němuž nebyla přípustná stížnost. Jakmile pominuly důvody vazby, musel být obviněný s okamžitou platností propuštěn na svobodu. Prokurátor i soud byli povinni zkoumat z úřední povinnosti důvodnost vazby, a to v průběhu celého trestního stíhání.

Rozhodnutí o propuštění z vazby mělo formu usnesení, bylo vydáváno osobou oprávněnou k rozhodování o vazbě. V přípravném řízení tedy toto rozhodnutí mohl vydat prokurátor, v řízení před soudem soud. Obviněný měl právo žádat o propuštění z vazby. O takové žádosti muselo být neprodleně rozhodnuto osobou oprávněnou k rozhodování o vazbě.

Aby bylo co možná nejvíce šetřeno právo na osobní svobodu, bylo možné vazbu nahradit některým z opatření nahrazujících vazbu. Bylo to ale omezeno pouze na případy vazby útěkové. Jestliže tu byl pouze důvod vazby uvedený v § 79 písm. a) tohoto trestního řádu (útěková vazba) a obviněný dal písemné prohlášení, že se na vyzvání dostaví k soudu, prokurátoru nebo vyšetřovacímu orgánu a že ihned ohlásí každou změnu svého pobytu, mohl orgán rozhodující o vazbě obviněného na svobodě ponechat nebo jej na svobodu propustit, považoval-li takové prohlášení za dostatečné

vzhledem k osobě obviněného a povaze vyšetřovaného případu.<sup>3</sup> Obviněnému ale nesmělo být uloženo žádné omezení ohledně místa pobytu.

#### ***1.4 Trestní řád č. 141/1961 Sb. a následující novely***

Dne 1.1.1962 nabyl účinnosti nový trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Byl vydán v návaznosti na schválení nové ústavy Československa v roce 1960 a byl vypracováván ve velké časové tísní, svou systematikou i zásadami vycházel z trestního řádu z roku 1956. Kompetence rozhodovat o vzetí obviněného do vazby byla v přípravném řízení svěřena prokurátoru, v řízení před soudem soudu, shodně byla mezi ně rozložena i kompetence vydat příkaz k zatčení. Obviněný mohl být vzat do vazby pouze v případě, že existovala obava, že:

- uprchne nebo se bude skrývat, zejména pokud nebylo možno zjistit jeho totožnost, neměl stálé bydliště nebo zaměstnání, hrozil mu vysoký trest;
- bude působit na svědky, spoluobviněné, nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání;
- bude pokračovat v trestné činnosti, dokoná trestný čin, o který se pokusil, kterým hrozil nebo který připravoval.

Úprava vazebních důvodů byla téměř shodná jako ta z trestního řádu z roku 1956. Byla zachována i fakultativnost vazby. Do vazby bylo možné vzít pouze obviněného, tedy tu osobu, proti níž bylo vzneseno obvinění. Proti rozhodnutí o vazbě byla přípustná stížnost, která neměla odkladný účinek.

V tomto trestním řádu byly lhůty pro trvání vazby a možnosti jejího prodloužení shodné pro všechny vazební důvody, tedy i pro vazbu koluzní. Vazba v přípravném řízení mohla trvat nejdéle dva měsíce, tuto dobu poté mohl až o jeden měsíc prodloužit nadřízený prokurátor, na delší dobu mohl prodloužit pouze generální prokurátor. Nejvyšší doba trvání vazby stanovena nebyla. Všechny orgány činné v trestním řízení musely z úřední povinnosti v každém období trestního stíhání zkoumat důvodnost vazby. Když důvody vazby pominuly, obviněný byl ihned propuštěn na svobodu. Obviněný měl zároveň právo kdykoli žádat o propuštění na svobodu, tato žádost měla

---

<sup>3</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 165 s. ISBN 80-7179-817-7.

být neprodleně vyřízena. O propuštění obviněného z vazby rozhodoval v přípravném řízení prokurátor, v řízení před soudem senát či soudce.

Aby byla vazba aplikována pouze v případech, kdy není dostačující jiné opatření, upravoval trestní řád z roku 1961 instituty nahrazující vazbu. Jednalo se o záruku a písemný slib, ten mohl být přijat pouze v případě útěkové vazby.

#### **1.4.1 Vybrané novely trestního řádu č.141/1961 Sb.**

Novelou č. 149/1969 Sb. došlo k významné změně v prodlužování doby vazby. Byla vypuštěna úprava o prodlužování vazby generálním prokurátorem, od té doby o všech prodlužováních vazby rozhodoval nadřízený prokurátor. Touto novelou byla také nově stanovena lhůta pro podání opakované žádosti obviněného o propuštění, a to lhůta 14 dní. Tato lhůta se počítala od právní moci zamítavého rozhodnutí o původní žádosti.

Další významnou novelou byla ta, která vznikla po zásadní změně společenských poměrů v listopadu 1989, a to novela č. 159/1989 Sb. Zcela novým způsobem upravila trvání vazby. Vazba v přípravném řízení mohla trvat pouze dva měsíce, poté musel být obviněný propuštěn. Pokud by propuštěním obviněného na svobodu hrozilo nebezpečí zmaření nebo ztížení účelu trestního řízení, mohla být vazba prodloužena nad dva měsíce, a to nadřízeným prokurátorem. Vazba mohla být prodloužena vždy nejdéle o jeden měsíc, nanejvýše však o jeden rok. Nad tuto lhůtu mohl poté opět prodloužit pouze generální prokurátor, a to nejdéle o jeden měsíc. Touto novelou navíc došlo k prvnímu pokusu o vymezení nejvyšší přípustné doby trvání vazby. Bylo stanoveno, že doba vazby nesmí přesáhnout horní hranici trestní sazby odnětí svobody, která je stanovena za trestný čin, pro který je obviněný stíhán.

Novelou č. 178/1990 Sb. byla snížena doba, na kterou mohl nadřízený prokurátor prodloužit dobu vazby v přípravném řízení, a to z jednoho roku na šest měsíců. Úprava prodloužení vazby nad tuto lhůtu generálním prokurátorem byla zachována. Nadále ale platilo, že doba vazby v přípravném řízení nesměla přesáhnout jeden rok, toto omezení trvání vazby bylo nově stanoveno i pro vazbu v řízení před soudem, ani zde nyní nesměla vazba přesáhnout jeden rok. Soudní vazba byla mírně upravena následující novelou č. 303/1990 Sb. Byl-li obviněný stíhán pro trestný čin terorismu, obecného ohrožení, nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů, vraždy, loupeže, braní rukojmí, znásilnění a pohlavního zneužívání, mohla

vazba v řízení před soudem trvat takovou dobu, která spolu s vazbou vykonanou v přípravném řízení nepřesáhla dva roky<sup>4</sup>. V těchto případech mohla soudní vazba trvat až dva roky. Novelou č. 178/1990 Sb. byly také upraveny instituty nahrazující vazbu. Převzetí záruky bylo nově umožněno i od důvěryhodné osoby, která byla schopna příznivě ovlivňovat chování obviněného. Institut písemného slibu byl rozšířen i pro případy předstižné vazby. Nejdůležitější změnou však bylo, že tato novela po více než 40 letech vrátila do procesní úpravy institut majetkové záruky, která byla ale omezena na útěkovou vazbu. Výši majetkové záruky určoval soud s přihlédnutím k majetkovým poměrům v rozmezí od 10 000 Kčs do 1 000 000 Kčs.

Výraznou změnu přinesla novela č. 558/1991 Sb. Kompetence rozhodovat o vazbě a vydávat příkaz k zatčení v přípravném řízení byla přenesena z prokurátora na soud. Možnost prokurátora rozhodovat o vazbě byla tedy novelou z roku 1991 zcela vyloučena. Spolu s touto změnou došlo i ke změně úpravy prodlužování vazby v přípravném řízení, nadále nerozhodoval nadřízený prokurátor. Kompetence byla svěřena soudu, ten však o prodlužování vazby rozhodoval na návrh prokurátora. Soudce mohl lhůtu prodloužit nejdéle na šest měsíců, na delší dobu poté mohl prodloužit pouze senát. Nadále trvalo omezení doby vazby na jeden rok v přípravném řízení a lhůta jednoho roku byla navrácena i pro řízení před soudem. Nebylo-li možné ze závažných důvodů přípravné řízení skončit ve lhůtě jednoho roku a řízení před soudem ve stejné lhůtě a propuštěním obviněného na svobodu hrozilo zřejmé nebezpečí životu a zdraví lidí nebo porušení jiných základních práv a svobod občanů, mohl Nejvyšší soud vazbu na nezbytně nutnou dobu prodloužit.<sup>5</sup>

Doba trvání vazby byla poté změněna novelou č. 292/1993 Sb., kdy základní lhůta byla zvýšena ze dvou na šest měsíců. Nad tuto lhůtu mohla být vazba prodloužena pouze ze závažných důvodů, tedy pokud by propuštěním obviněného na svobodu mohlo být zmařeno či ztíženo dosažení účelu trestního řízení. Lhůtu mohl do jednoho roku prodloužit soudce na návrh státního zástupce<sup>6</sup> a poté do dvou let senát. Nejvyšší

---

<sup>4</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 194 s. ISBN 80-7179-817-7.

<sup>5</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 195 s. ISBN 80-7179-817-7.

<sup>6</sup> Dne 1.1.1994 nabyl účinnosti zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, který zrušil zákon č. 60/1965 Sb., o prokuře, ve znění pozdějších předpisů.

přípustná doba trvání vazby byla stanovena na tři roky, výjimkou byly zvláště závažné trestné činy, pro které byla stanovena na čtyři roky.

Novela č. 152/1995 Sb. přenesla rozhodování o prodlužování vazby nad dva roky z Nejvyššího soudu na vrchní soudy. Ty rozhodovaly na návrh vrchního státního zástupce. Byl tím zakotven mechanismus zaručující dvojinstančnost řízení i v těchto věcech.

#### **1.4.2 Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb.**

Tato novela nabyla účinnosti dne 1.1.2002. Jedná se o velice rozsáhlou novelu obsahující 281 bodů, dle některých názorů se spíše než o novelizaci trestního práva procesního jedná o jeho rekodifikaci. Novela se pokusila změnit nepříznivou situaci na úseku vazeb. Pro vazební řízení byl až do konce roku 2001 charakteristický relativně vysoký počet vazeb a nepřijatelná průměrná délka trvání vazby. Dlouhodobě docházelo k nadužívání institutu vazby.<sup>7</sup> Došlo k modifikaci důvodů vazby, a to podle do té doby účinného znění procesní úpravy ve shodě s širokým uplatněním zásady zdrženlivosti a přiměřenosti. Tato základní zásada byla novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. poprvé výslovně upravena (předtím byla zmíněná zásada dovozována právní teorií i aplikační praxí).<sup>8</sup>

Novelizací byly modifikovány důvody vazby, a to tím způsobem, že existence vazebních důvodů musela být podložena konkrétními zjištěnými skutečnostmi a účelu vazby nebylo možné v době rozhodování dosáhnout jinak, tím byl také vyjádřen princip subsidiarity vazby. V návaznosti na tuto úpravu a na samotný princip subsidiarity byl v úpravě zakotven dohled probačního úředníka jako institut nahrazující vazbu a došlo k úpravě pravomoci státního zástupce rozhodnout v přípravném řízení o přijetí některého z opatření nahrazujících vazbu.

Novela výrazně omezila možnost vzetí obviněného do vazby úpravou v § 68 odst. 2 a 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále TrŘ). Druhý odstavec zmíněného paragrafu stanovoval překážky vzetí do vazby, jednalo se o případy, kdy byl obviněný stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest

---

<sup>7</sup> VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3. vyd. Praha : C.H.Beck, 2010. 267 s. ISBN 978-80-7400-321-9

<sup>8</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 225-226 s. ISBN 80-7179-817-7.

odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta. Výjimkou z ustanovení § 68 odst. 2 TrŘ byly situace, kdy byl současně dán některý ze zpřísněných důvodů vazby dle § 68 odst. 3 TrŘ, obviněného poté bylo možné umístit do vazby i přes překážky stanovené ve druhém odstavci. Mezi zpřísněné důvody vazby patřily případy, kdy obviněný již uprchl nebo se skrýval, opakovaně se nedostavil na předvolání nebo se ho nepodařilo předvést, byl neznámé totožnosti, již působil na svědky nebo spoluobviněné, již opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán, nebo v takové trestné činnosti pokračoval.

Další významnou změnou, kterou zavedla novela č. 265/2001 Sb., bylo rozhodování o dalším trvání vazby a stanovení nejvyšší přípustné doby trvání. Dosavadní způsob rozhodování o prodloužení vazby byl nahrazen pravidelným rozhodováním o dalším trvání vazby. Toto rozhodování bylo v přípravném řízení svěřeno státnímu zástupci, v řízení před soudem poté soudci či senátu. Zákonem byly stanoveny prekluzivní lhůty, ve kterých bylo o dalším trvání vazby rozhodováno. Nedodržení lhůt mělo za následek vznik povinnosti propustit obviněného na svobodu. Zároveň byla výrazně omezena nejvyšší přípustná doba trvání vazby, která byla nově vázána na typovou závažnost trestné činnosti a zároveň byla rozdělena mezi přípravné řízení, na které připadala jedna třetina z celkové doby, a řízení před soudem, na které připadaly zbývající dvě třetiny.

Ke změně došlo také u institutů nahrazujících vazbu. Jak již bylo řečeno, byl zaveden institut dohledu probačního úředníka. Zároveň bylo nově umožněno státnímu zástupci rozhodovat o propuštění obviněného z vazby v přípravném řízení za současného uložení opatření nahrazujícího vazbu. Nemohl však rozhodnout o ponechání obviněného na svobodě v důsledku přijetí některého z opatření nahrazujících vazbu, to mohl pouze soud, protože pouze soud byl oprávněn rozhodovat o důvodnosti vazby, o vzetí obviněného do vazby a o tom, zda jsou dány důvody vazby.

Novelou č. 265/2001 Sb. tedy došlo k posílení pozice státního zástupce v přípravném řízení, zejména bylo rozšířeno jeho oprávnění rozhodovat o vazbě. O uvalení vazby sice rozhoduje samosoudce či senát, i když na návrh státního zástupce, o dalším trvání vazby a o zrušení vazby ale státní zástupce rozhoduje v přípravném řízení sám.



### 1.4.3 Novela č. 459/2011 Sb.

Tato novela byla další z mnoha, které výrazně ovlivnily průběh trestního řízení. Novela změnila některá ustanovení týkající se vazby, a to zejména vazebních důvodů a rozhodování o dalším trvání vazby. Účinnosti nabyla dne 1.1.2012. Došlo ke značnému omezení oprávnění státního zástupce rozhodovat. Důvodem bylo, že dle nálezu Ústavního soudu státní zástupce nesplňuje institucionální rysy vyžadované u subjektu přezkoumávajícího oprávněnost zbavení svobody, a to nestrannost a nezávislost.<sup>9</sup> Proto bylo státnímu zástupci po novele ponecháno pouze rozhodování o propuštění z vazby v přípravném řízení, či rozhodnutí o změně důvodů vazby (pokud některý vazební důvod pominul). Státní zástupce tedy ve vazebních věcech v přípravném řízení může rozhodovat pouze o tom, co je ve prospěch obviněného.

Další změnou bylo rozšíření § 68 odst. 3 písm. e) TrŘ, který stanovuje jeden ze zpřísněných důvodů vazby. Pokračování v trestné činnosti, pro níž je obžalovaný stíhán, bylo ještě doplněno o opakování trestné činnosti a dále o skutečnost, že obviněný byl v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán za takovou trestnou činnost, pro kterou je stíhán.

Do § 68 TrŘ byl navíc vložen nový odstavec 4, který stanovoval, že omezení uvedená v odst. 2 (vyloučení uložení vazby) se neuzijí v případě, kdy obviněný je stíhán pro úmyslný trestný čin, je dán důvod vazby dle § 67 písm. c) a s přihlédnutím k povaze takového trestného činu vyžaduje vzetí do vazby účinná ochrana poškozeného, zejména ochrana jeho života, zdraví nebo jiného obdobného zájmu.

Další velké změny nastolila novela v přezkoumávání trvání důvodnosti vazby, žádostech o propuštění vazby, rozhodování o dalším trvání vazby a stanovení nejvyšší přípustné doby trvání vazby. Došlo k celkovému přepracování úpravy obsažené v ustanovení § 71 a násl. TrŘ.

Přezkoumání důvodů vazby je nově upraveno v § 71 TrŘ. Orgány činné v trestním řízení musí průběžně zkoumat, zda stále trvají důvody vazby, zda se nezměnily nebo zda nelze vazbu nahradit některým z opatření nahrazujícím vazbu. Musejí přihlížet k otázce, zda by propuštění obviněného na svobodu nějak výrazně zmařilo či ztížilo dosažení účelu trestního stíhání. Soudce v přípravném řízení toto zkoumání provádí pouze v situacích, kdy rozhoduje o žádosti obviněného o propuštění

<sup>9</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 573/02 ze dne 23.3.2004

z vazby, o návrhu státního zástupce na rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě, o změně důvodů vazby (jestliže byl shledán nový důvod) nebo o stížnosti proti usnesení státního zástupce o vazbě. Je stanovena podmínka, že obviněný musí být neprodleně propuštěn, pokud pomine důvod vazby, nebo pokud je zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k povaze a závažnosti věci trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, a nejsou-li dány okolnosti uvedené v § 68 odst. 3 a 4 TrŘ.

Žádost o propuštění z vazby je obsahem § 71a TrŘ a dle tohoto ustanovení má obviněný právo žádat o propuštění kdykoli po právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby a za takovouto žádost se považuje i návrh obviněného na přijetí některého z opatření nahrazujících vazbu. O takové žádosti musí být rozhodnuto bez zbytečného odkladu (už ne do 5 dní). Pokud je žádost zamítnuta, tak může být obviněným opakována po uplynutí 30 dnů od právní moci posledního zamítavého rozhodnutí (případně 30 dnů od právní moci rozhodnutí o dalším trvání vazby nebo o změně důvodů vazby).

Rozhodování o dalším trvání vazby je předmětem § 72 TrŘ. O tomto dalším trvání musí být vždy rozhodnuto nejpozději každé tři měsíce od posledního pravomocného rozhodnutí o vazbě. V přípravném řízení tak činí soudce na návrh státního zástupce. Státní zástupce musí tento návrh doručit soudu nejpozději 15 dnů před uplynutím lhůty tří měsíců. Po skončení přípravného řízení podáním obžaloby musí soud nejpozději do 30 dnů rozhodnout, zda bude obviněný ponechán ve vazbě či nikoli. Pokud soud ponechá obviněného ve vazbě (případně pokud vezme obviněného do vazby až po zahájení řízení před soudem) musí rozhodovat o dalším trvání vazby ve lhůtě tří měsíců obdobně, jako tomu bylo v přípravném řízení.

Do trestního řádu byla vložena nová ustanovení, a to § 72a a § 72b, která odlišně upravují nejvyšší přípustnou dobu trvání vazby. Tato doba byla rozlišena dle toho, zda je obviněný podezřelý ze spáchání přečinu, zločinu, zvláště závažného zločinu či zvláště závažného zločinu, za který lze uložit výjimečný trest. Pokud je obviněný stíhán pro více trestných činů, tak je rozhodující čin nejpřísněji trestný. Jedna třetina nejvyšší přípustné doby poté připadá na přípravné řízení, dvě třetiny na řízení před soudem. Je ponecháno omezení pro trvání koluzní vazby dle § 67 písm. b), a to na tři měsíce. Doba trvání vazby se počítá ode dne, kdy došlo k omezení osobní svobody obviněného.

§ 73b TrŘ upravuje pravomoci orgánů rozhodujících o vazbě. O vzetí

obviněného do vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce. O žádosti obviněného o propuštění rozhoduje v řízení před soudem soud a v přípravném řízení státní zástupce, ale v jeho pravomoci je pouze stížnosti vyhovět. Pokud by chtěl žádosti obviněného o propuštění nevyhovět, musí ji do pěti pracovních dnů od doručení předložit k rozhodnutí soudci. O dalším trvání vazby a o změně důvodů vazby rozhoduje soud, v přípravném řízení poté soudce na návrh státního zástupce. Rozhodnutí, kterým se v přípravném řízení obviněný propouští z vazby, může učinit i státní zástupce.

Dále byly do trestního řádu vloženy nově § 73c až § 73g. Tato nová ustanovení stanovují některé zvláštní náležitosti rozhodnutí o vazbě a zavádějí institut vazebního zasedání, o kterém bude více řečeno v dalších kapitolách.

Změny najdeme i v § 74 TrŘ věnujícím se stížnosti proti rozhodnutí o vazbě. Novinkou je, že na rozhodování o stížnosti se obdobně užijí ustanovení o vazebním zasedání. Odkladný účinek má pouze stížnost stran proti rozhodnutí o případnutí peněžité záruky státu a stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby, nejde-li o propuštění z vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku.

#### **1.4.4 Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů**

Tímto zákonem, který nabyl účinnosti dne 1.8.2013, byl mimo jiné také novelizován trestní řád. Byl vytvořen nový institut předběžných opatření, kdy smyslem má být zejména ochrana poškozeného, osob mu blízkých, zabránění obviněnému v páchání trestné činnosti a zajištění účinného provedení trestního řízení. Předběžná opatření mohou být i jedním z opatření nahrazujících vazbu, mohou však být ukládána i zcela samostatně a nezávisle na vazbě.<sup>10</sup> Trestní řád obsahuje taxativní výčet těchto předběžných opatření, jedná se například o zákaz styku s určitými osobami, zákaz vstupu do obydlí a další. Úprava předběžných opatření je obsažena v ustanoveních § 88b – 88o TrŘ. Předběžná opatření mohou být uložena pouze obviněnému.

---

<sup>10</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 333 s. ISBN 978-80-7400-496-4

#### **1.4.5 Novela č. 150/2016 Sb.**

Dne 1.7.2016 nabyla účinnosti novela, která rozšiřuje možnost využití elektronických náramků. Před účinností novely bylo možné elektronickou kontrolu využít pouze v případech domácího vězení či podmíněného propuštění vězňů, kteří mají povinnost zdržovat se doma. Využití ale bylo rozšířeno i na případy, kdy je vazba nahrazena některým z institutů nahrazujících vazbu. Toto nahrazení vazby tedy může být nově posíleno současným uložením elektronické kontroly. Záměrem je, aby byla opatření nahrazující vazbu častěji využívána, protože doposud často nebyla tato opatření dostatečnou zárukou požadovaného chování či dodržování požadovaných pravidel. Zmíněná novela by snad mohla dopomoci ke snížení počtu osob držených ve vazebních věznicích a pomoci k využívání šetrnějších prostředků orgány činnými v trestním řízení. Elektronická kontrola vytváří jakýsi mezistupeň pro případy, kdy není nutný neustálý osobní dozor nad obviněným, vazba je tedy zbytečně přísným opatřením, a zároveň nepostačuje samotné uložení některého z opatření nahrazujících vazbu.

## 2. Pojem vazby

Vazba je institutem trestního řízení, konkrétně se jedná o procesní zajišťovací opatření, jehož podstatou je dočasné omezení osobní svobody obviněného. Slouží k zajištění osoby pro účely trestního stíhání a výkonu trestu. Jelikož se jedná o zajišťovací institut a ne o institut sankční, tak jedinou jeho funkcí je funkce zajišťovací. Vazba nemá povahu sankční ani výchovnou, nesmí být chápána jako prejudikování odsuzujícího rozsudku o vině obviněného, neboť by to bylo v rozporu se zásadou presumpce nevinny.<sup>11</sup> Na rozdíl od trestu postrádá prvek sociálního hodnocení a odsouzení. Vazba slouží pouze k tomu, aby osobě obviněného zabránila vyhýbat se trestnímu stíhání nebo trestu tím, že by uprchla nebo se skrývala, mařit nebo ztěžovat objasnění věci nepřípustným působením na prameny důkazů, anebo jí zabránit v dokonání trestného činu či v opakování trestné činnosti. Z toho vyplývá, že vazba je opodstatněna jen procesní nezbytností, neboť jde o nejzávažnější zásah do osobní svobody člověka, u kterého stále platí zásada presumpce nevinny.<sup>12</sup>

Jelikož je institut vazby uplatňován v průběhu trestního stíhání, tedy dříve, než je rozhodnuto o vině či nevině obviněného, musí být na obviněného pohlíženo jako na nevinného a podle toho s ním musí být také zacházeno. Vzetí osoby do vazby nelze považovat za uznání osoby vinou ze spáchání trestného činu. Vazby nesmí být zneužíváno k nátlaku na osobu obviněného za účelem doznání, nesmí s ním být nelidsky zacházeno a nesmí být podroben fyzickému týrání. Výkon vazby zajišťuje Vězeňská služba ve vazebních věznicích. O vzetí do vazby může rozhodovat pouze soud či soudce, a to s ohledem na celou řadu podmínek, které musí být splněny, bez splnění by bylo rozhodnutí nezákonné.

Dle názoru Ústavního soudu vazba představuje nezbytné omezení osobní svobody, u něhož rovněž platí princip presumpce nevinny, omezení, jež umožňuje orgánům činným v trestním řízení uskutečnění a ukončení tohoto řízení.<sup>13</sup>

Za zmínku stojí i výrok soudu k problematice účelu vazby a případnému přezkoumávání pravdivosti výpovědi obviněného v souvislosti s právem na obhajobu.

<sup>11</sup> VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3. vyd. Praha : C.H.Beck, 2010. 270 s. ISBN 978-80-7400-321-9

<sup>12</sup> ŠAMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 275 s. ISBN 978-80-7400-496-4

<sup>13</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 271/96 ze dne 6.3.1997

Účelem ani součástí rozhodování o vazbě není přezkoumávání pravdivosti výpovědi obviněného. Za maření nebo ztížení dosažení účelu trestního řízení, jež může odůvodňovat rozhodnutí o vazbě, proto nelze považovat jednání, jež je součástí práva obviněného na obhajobu. Mezi ně patří i popírání viny nebo uvádění nepravdivých okolností.<sup>14</sup>

## 2.1 Definice a podmínky vazby

Pro vazbu existuje mnoho definic, například je charakterizována jako institut trestního řízení, s jehož použitím je obviněný na základě rozhodnutí oprávněného orgánu dočasně zbaven osobní svobody, aby mu bylo zabráněno vyhýbat se trestnímu stíhání nebo trestu tím, že by uprchl nebo se skrýval, mařit nebo ztěžovat objasnění věci nepřipustným působením na prameny důkazů nebo pokračovat v trestné činnosti.<sup>15</sup>

Aby mohla být vazba uplatněna, musejí být splněny následující podmínky:

- **Zahájení trestního stíhání**

Do vazby lze vzít toliko osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání, tedy obviněného.<sup>16</sup> Vazba jiných osob je nepřipustná. Zahájení trestního stíhání je účinné doručením opisu písemného vyhotovení usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému.

- **Naplnění vazebních důvodů**

V § 67 TrŘ jsou stanoveny důvody vazby, a to vazby útěkové, koluzní a předstižné. Aby byl některý z důvodů naplněn, musí být odůvodněn konkrétní skutečností, tedy konkrétním jednáním samotného obviněného nebo jinými skutečnostmi ležícími mimo jednání obviněného. Nestací pouhé domněnky, na druhou stranu se ale nevyžaduje ani nezvratná jistota, spíše se jedná o určitý důvodný předpoklad.

---

<sup>14</sup> Nález Ústavního soudu III. ÚS 148/1997 ze dne 25. 9. 1997

<sup>15</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 369 s. ISBN 80-7179-817-7.

<sup>16</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GRÍVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 280 s. ISBN 978-80-7478-750-8

- **Důvodnost trestního stíhání**

Musí být konstatováno, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, že má všechny znaky trestného činu a jsou důvody k podezření, že jej spáchal právě obviněný. K dosažení závěru o důvodnosti trestního stíhání lze dojít i na podkladě takových zjištění, která nejsou použitelná jako důkaz před soudem.

- **Účelu vazby nelze dosáhnout jinak (subsidiarita vazby)**

Jelikož je vazba značným zásahem do osobní svobody obviněného, tak jí má být použito jako nejkrajnějšího řešení. Musí být zjištěno, že v době rozhodování o vzetí do vazby nelze dosáhnout jejího účelu jiným, tj. méně závažným zajišťovacím prostředkem, zejména uložením některého z předběžných opatření, a to jak s ohledem na osobu obviněného, tak povahu a závažnost stíhaného trestného činu.<sup>17</sup> Každý případ musí být posuzován individuálně. Podmínka subsidiarity vazby je obsažena v § 67 TrŘ, kam byla vtělena novelou č. 265/2001 Sb.

- **Nejedná se o trestné činy z § 68 odst. 2 TrŘ, případně je dán zpřísněný důvod vazby dle § 68 odst. 3 TrŘ**

Použití vazby je pro některé trestné činy vyloučeno, toto omezení je učiněno na základě výše stanoveného trestu dle zákona. U úmyslných trestných činů je použití vazby vyloučeno pro ty trestné činy, za které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dva roky. U nedbalostních trestných činů jsou to poté ty, za které zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující tři roky. Nepřihlíží se přitom ke zvýšení či snížení horní hranice sazby, směrodatná je pouze ta sazba, kterou stanovuje zákon pro konkrétní trestný čin. Pro závěr o tom, zda uvalení vazby na obviněného je či není možné s ohledem na § 68 odst. 2 TrŘ, je rozhodující aktuální právní kvalifikace stíhaného skutku.

Zákon však připouští výjimky, kdy je možno uvalit vazbu i na takového obviněného, který je stíhán pro vyloučený trestný čin spadající pod § 68 odst. 2 TrŘ. Jedná se o situaci, kdy je dán jeden ze zpřísněných důvodů vazby obsažených v § 68 odst. 3 TrŘ,

---

<sup>17</sup> JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. Vyd. Praha : Leges, 2013. 330 s. ISBN 978-80-87576-44-1.

tedy pokud bylo zjištěno, že obviněný uprchl nebo se skrýval, opakovaně se nedostavil na předvolání, nepodařilo se ho předvést, ani jinak zajistit jeho účast při úkonu trestního řízení, obviněný je neznámé totožnosti a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit, již působil na svědky nebo spoluobviněného nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo pokračoval v trestné činnosti, pro kterou je stíhán.<sup>18</sup> Pro uplatnění výjimky z § 68 odst. 3 TrŘ již nepostačuje pouhá důvodná obava, ale musí být skutečně zjištěno, že popsané jednání již bylo naplněno.

- **Rozhodnutí soudu**

Vzetí obviněného do vazby je vždy podmíněno rozhodnutím soudu, v některých případech bez návrhu, v jiných na návrh státního zástupce. Pouze soudu je ale ponecháno to konečné zvážení důvodnosti trestního stíhání a naplnění důvodů vazby, státnímu zástupci není svěřeno rozhodování o uvalení vazby v žádném stádiu řízení. V přípravném řízení může uvalení vazby pouze navrhopvat, dále může sám rozhodovat o jejím zrušení.

## **2.2 Principy a rysy vazby**

Jelikož je vazba značným zásahem do práva na osobní svobodu, které je zaručeno ústavními zákony, orgány činné v trestním řízení se při rozhodování o vazbě musí řídit určitými principy. Prvním principem je princip zdrženlivosti, což znamená, že vazbu lze užít pouze jako krajní a výjimečné opatření (*ultima ratio*). V trestním řízení je nutné zasahovat do práv a svobod zaručených ústavními zákony a mezinárodními smlouvami v co nejmenší míře. Pro osobu, vůči níž se trestní řízení vede, lze požadavek zdrženlivosti vyvodit i ze zásady presumpce nevinny. Dalším je princip proporcionality, tedy že vazba jako zajišťovací opatření musí být úměrná závažnosti spáchaného trestného činu a předpokládané sankci a musí tedy být přiměřená. Dle principu fakultativnosti a subsidiarity vazby poté může být aplikována pouze tehdy, pokud nelze účelu dosáhnout jinými, mírnějšími zajišťovacími prostředky.<sup>19</sup> Trestní proces u nás od

---

<sup>18</sup> JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. Vyd. Praha : Leges, 2013. 331 s. ISBN 978-80-87576-44-1.

<sup>19</sup> JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. Vyd. Praha : Leges, 2013. 328 s. ISBN 978-80-87576-44-1.



roku 1956 nezná tzv. obligatorní vazbu, tedy případy, kdy by obviněný bez ohledu na konkrétní okolnosti případu musel být vzat do vazby. Vždy je třeba zvážit možnost užití mírnějších opatření, tedy jak při rozhodování o uvalení vazby, tak i v případě rozhodování o dalším trvání vazby. Zákon upravuje prostředky, které mohou nahradit vazbu při existenci vazebních důvodů za současného ponechání obviněného na svobodě, popřípadě jej z vazby na svobodu propustit.

Ke značnému posílení principů došlo účinností novely č. 265/2001 Sb., záměrem změn bylo snížení počtu vazeb, urychlení vazebního řízení, zkrácení délky trvání vazby, stanovení maximální přípustné doby trvání vazby v závislosti na závažnosti spáchaného trestného činu a rozšíření možnosti uplatnění opatření nahrazujících vazbu.

Při rozhodování o vazbě se uplatňuje i zásada rychlosti řízení, protože do osobních práv obviněného má být zasahováno co možná nejméně a na co nejkratší dobu. Požadavek rychlosti je v trestním řádu zabezpečen řadou institutů. Především trestní řád stanoví řadu lhůt pro provedení procesních úkonů.<sup>20</sup>

Jak již bylo řečeno, vazba je zajišťovacím institutem, není v žádném směru formou nepřímého trestu. Vazba nesmí být pojmána jako výrok o vině a chybí u ní aspekt negativního morálního hodnocení trestného činu a jeho pachatele. Někdy je však vazba chápána jako forma procesní odpovědnosti. Ne každý obviněný totiž může být vzat do vazby, je zapotřebí ještě naplnění vazebních důvodů. Z hlediska obsahu ustanovení § 67 TrŘ a § 68 ods.t 3 TrŘ ve vztahu k obviněnému je třeba usuzovat, že jsou zde zakotveny určité primární povinnosti, jejichž porušení nebo nesplnění může vést k uplatnění trestněprocesní odpovědnosti v podobě vazby.<sup>21</sup>

Jelikož bývá o vazbě rozhodováno zpravidla ve velmi krátkých lhůtách po zadržení obviněného, tak soudce i státní zástupce mohou rozhodovat i na základě jiných skutečností, než jsou ty zachycené jako důkazy v procesní podobě. Musejí ale vždy před vzetím obviněného zkoumat důvodnost trestního stíhání, tedy zda byl skutek skutečně spáchán, zda naplňuje všechny znaky trestného činu a zda existuje podezření, že tento skutek spáchala podezřelá osoba.

---

<sup>20</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 90-91 s. ISBN 978-80-7478-750-8

<sup>21</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 374 s. ISBN 80-7179-817-7.

### 3. Ústavněprávní a mezinárodněprávní rámec osobní svobody

Nedílnou součástí pojetí demokratického právního státu je naprosté respektování ústavně zaručených práv a svobod. Jde o práva a svobody, které jsou dány již samotnou podstatou lidského života a jeho nezaměnitelnou individualitou, kterou demokratický stát a svobodná společnost plně uznává a respektuje, a které tak mají charakter neporušitelných práv přirozených.<sup>22</sup> Dle Ústavy jsou tato práva dále nezadatelná, nezcizitelná, neprohlášená a nezrušitelná. Základní lidská práva a svobody nejsou odvozovány od moci státu, neboť stát je občanovi neuděluje vrchnostenským legislativním aktem, stát tato přirozená práva pouze uznává a zaručuje jejich ochranu.<sup>23</sup>

Trestní proces musí být vždy zvažován ve světle ústavních předpisů. Demokratické státy se snaží regulovat trestní proces, protože ten se podstatně dotýká základních lidských práv a svobod. Zároveň jsou ale tato práva a svobody upraveny na mezinárodní úrovni, protože počínaje Atlantickou chartou lze hovořit o internacionalizaci lidských práv. Zejména od druhé světové války je výrazněji prosazována myšlenka o univerzalitě lidských práv pro všechny lidi.

Občanská práva a svobody občanů jsou tedy kromě ústavních zákonů zakotveny také v ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána. Mezinárodní smlouvy včetně smluv o lidských právech a základních svobodách, které splňují podmínky čl. 10 Ústavy (tedy ty, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána), stojí mezi ústavními zákony, které mají vyšší právní sílu, a obyčejnými zákony, kterým jsou nadřazeny.<sup>24</sup> Takovéto mezinárodní smlouvy jsou navíc bezprostředně závazné, což má velký význam při jejich aplikaci. Podmínkou ale je, že konkrétní ustanovení mezinárodní smlouvy musí být použitelné vůči jednotlivci.

Ustanovení obsažená v ústavních zákonech a mezinárodních smlouvách tvoří ústavní limity zásahů do občanských práv a svobod. Při porušení ústavních limitů je na základě ústavní stížnosti občana Ústavní soud oprávněn autoritativně rozhodnout o

---

<sup>22</sup> CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2014. 33 s. ISBN 978-80-7380-488-6

<sup>23</sup> CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2014. 33 s. ISBN 978-80-7380-488-6

<sup>24</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 65 s. ISBN 978-80-7400-496-4

respektování lidských práv a základních svobod a zjednat vynutitelnou nápravu jejich porušení.

### **3.1 Ústavní zákony a mezinárodněprávní dokumenty**

#### **3.1.1 Ústavní zákony ČR**

Ústavními zákony, které zakotvují občanská práva a svobody, jsou zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále Ústava), a zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále LZPS). Podle čl. 1 Ústavy je Česká republika právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.

Ústava i LZPS jsou mimo jiné považovány za prameny českého trestního práva, protože ho bezprostředně ovlivňují a zakotvují například právo na spravedlivý proces. Trestní řízení je privilegovaný prostor, kde na práva a svobody naráží donucovací moc státu.<sup>25</sup> Stát má zájem zajistit či potrestat pachatele trestných činů, proti tomuto zájmu ale stojí povinnost státu respektovat práva a svobody jednotlivců, tedy i obviněného.

LZPS již ve své preambuli vyjadřuje přirozenoprávní pojetí v ní zakotvených práv a svobod, uznává neporušitelnost přirozených práv člověka a práv občana a v souvislosti s tímto pojetím i existenci přirozených práv člověka nezávisle na státní moci.<sup>26</sup> LZPS obsahuje vlastní katalog základních práv a svobod, vše je systematicky členěno. Většina ustanovení LZPS je přímo aplikovatelná a je možné se jich přímo domáhat.

#### **3.1.2 Mezinárodněprávní dokumenty**

Co se týče mezinárodního práva, tak v oblasti trestního práva procesního se jedná zejména o normy obsažené v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb., dále MPLP) a Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1976 Sb., dále EÚLP).

EÚLP představuje spolu s dodatkovými protokoly a zejména s judikaturou

---

<sup>25</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 54 s., ISBN 978-80-7478-750-8

<sup>26</sup> JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. Vyd. Praha : Leges. 2013. 31 s. ISBN 978-80-87576-44-1.

Evropského soudu pro lidská práva (dále ESLP) zatím nejpropracovanější systém ochrany základních práv a svobod. Mezi nejdůležitější práva zaručená EÚLP patří zejména právo na život, právo na osobní svobodu a bezpečnost a právo na spravedlivý proces v trestních i civilních věcech. Článek 1 EÚLP zavazuje smluvní státy přiznat každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, práva a svobody uvedené v Hlavě 1 EÚLP.<sup>27</sup> Způsob realizace tohoto závazku ale není předepsán, zabezpečení této ochrany práv a svobod je tedy na vůli jednotlivých států. Dle slov ESLP: „Ani článek 13 EÚLP, ani EÚLP obecně nepředepisuje státům způsob, jímž zabezpečí ve svém vnitrostátním právu účinnou aplikaci všech ustanovení této smlouvy.“<sup>28</sup> EÚLP dokonce ani nevyžaduje, aby ji státy inkorporovaly do svého vnitrostátního právního řádu.<sup>29</sup> Na druhou stranu bylo rozsudky nejednou naznačeno, že nejlepším a nejúčinnějším řešením, jak plnit závazky vyplývající z EÚLP, bude právě inkorporace do vnitrostátního právního řádu. Status EÚLP v českém právním řádu je definován čl. 10 Ústavy, dle kterého jsou všechny ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem.

### **3.2 Presumpce nevinny**

Zásada presumpce nevinny je vyjádřením přístupu k sociálním vztahům ve společnosti. Vychází z předpokladu, že každý občan je slušný, pokud není prokázán opak. Presumpce řádnosti či slušnosti občanů tak představuje jednu z demokratických zásad občanské společnosti.<sup>30</sup>

Každý se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem (čl. 6 odst. 2 EÚLP a čl. 14 odst. 2 MPLP). Presumpce nevinny je jednou ze základních zásad trestního řízení a je těsně spjata se zásadou materiální pravdy a se zásadou zajištění práva obviněného a obžalovaného na obhajobu. Kromě mezinárodních smluv je obsažena i v našich vnitrostátních předpisech, a to v čl. 40 odst. 2 LZPS, který stanovuje, že každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného,

---

<sup>27</sup> REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Orac, s.r.o., 2002. 10 s. ISBN 80-86199-57-6

<sup>28</sup> Rozsudek ESLP ve věci Schmidt a Dahlstrom v. Švédsko ze dne 6.2.1976

<sup>29</sup> Rozsudek ESLP ve věci Silver et al. V. Spojené království ze dne 25.3.1983

<sup>30</sup> FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. Ostrava : KEY Publishing s.r.o., 2009, 13 s, ISBN 978-80-7418-041-5

pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena. Mezinárodní i ústavní zákony tedy presumpci nevinu vymezují pozitivně, naopak s negativním vyjádřením se setkáme v trestním řádu, konkrétně se jedná o § 2 odst. 2, který říká, že dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen. Důležité je, aby se na osobu obviněného hledělo po celou dobu jako na osobu nevinou (od zahájení trestního stíhání až do pravomocného odsouzení). Následný pravomocný rozsudek poté předpoklad nevinu buďto vyvrátí (odsuzující rozsudek) nebo potvrdí (zprošťující rozsudek nebo pravomocné usnesení o zastavení trestního stíhání). Důkazní břemeno leží na obžalobě a pochybnost prospívá obžalovanému. Jestliže přes provedené pečlivé dokazování zůstanou důvodné pochybnosti o vině obviněného (resp. obžalovaného), je nutno rozhodnout ve prospěch obviněného (pravidlo *in dubio pro reo*).<sup>31</sup>

Presumpce nevinu procesně vymezuje meze postupu, ve kterých se musí pohybovat orgán činný v trestním řízení při dokazování přesvědčení o vině obviněného. Vedle dokazování má presumpce nevinu dopad také na vazbu obviněného. Porušením presumpce nevinu by byla například účast vazebně stíhaného obviněného při jednání soudu ve vězeňském oděvu.<sup>32</sup> Presumpce nevinu je tedy zároveň jakýmsi pravidlem zacházení s osobou. Zaručuje každému, že představitelé státu jej nemohou považovat za vinného z trestného činu předtím, než příslušný soud zjistí jeho vinu podle zákona.<sup>33</sup>

Z judikatury ESLP vyplývá, že presumpce nevinu je porušena, jestliže rozhodnutí soudu nebo vyjádření veřejného činitele odráží názor, že osoba obviněná z trestného činu je vinná, a to ještě předtím, než byla vina obviněného prokázána zákonným způsobem.<sup>34</sup> Mezi vyjádřením, že určitá osoba je podezřelá ze spáchání trestného činu, a jasným prohlášením, že tato osoba trestný čin spáchala, je značný rozdíl.<sup>35</sup>

Vazba jako taková není v rozporu s presumpcí nevinu, přesto se jedná o velmi problematickou otázku. Obviněný je považován za neviného, dokud není pravomocně odsouzen, přesto je vzat do vazby, a tedy zbaven osobní svobody před odsouzením.

---

<sup>31</sup> CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2014. 62 s. ISBN 978-80-7380-488-6

<sup>32</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 111 s. ISBN 978-80-7400-496-4

<sup>33</sup> REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Orac, s.r.o., 2002. 177 s. ISBN 80-86199-57-6

<sup>34</sup> rozsudek ESLP ve věci *Allenet de Ribemont* proti Francii ze dne 10. 2. 1995, stížnost č. 15175/89

<sup>35</sup> rozsudek ESLP ve věci *Khuzhin a další* proti Rusku ze dne 23. 10. 2008, stížnost č. 13470/02

Ohledně vazby je ale potřeba uvažovat tak, že vazba není trestem, ale pouze zajišťovacím opatřením. Dle rozsudku ESLP musí národní soudy a potom popřípadě Evropský soud zhodnotit, zda doba vazby, která uplynula před rozsudkem, nepřekročila v určitém okamžiku přiměřenou hranici, tj. hranici újmy, která za daných okolností mohla být oprávněně způsobena osobě, která se považuje za nevinnou.<sup>36</sup> Právo osobní svobody zaručené EÚLP není neomezené, ale s ohledem na presumpci nevinny je potřeba aplikovat princip proporcionality při uplatňování donucovacích prostředků, mělo by tedy docházet k nahrazení vazby jinými opatřeními, pokud je to v daném případě možné.

### **3.3 *Limity zásahů do osobní svobody***

Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 9 odst. 1 MPLP a čl. 5 odst. 1 EÚLP). Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě případů uvedených v čl. 5 odst. 1 písm. a) až f) EÚLP, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem. Jedním z těchto případů je čl. 5 odst. 1 písm. c) EÚLP: „zákonné zatčení nebo jiné zbavení osobní svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání“. Účelu tohoto ustanovení by měly vyhovovat všechny instituty, jejichž účelem je zajistit osobu podezřelou nebo obviněnou pro trestní řízení, tedy zatčení, vazba, zadržení a omezení osobní svobody osoby přistižené soukromou osobou.

V čl. 5 EÚLP nalezneme také další záruky osobní svobody, které se dotýkají institutu vazby. Jednou z těchto záruk je právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn na svobodu (čl. 5 odst. 3 EÚLP). Institut vazby je nezbytný pro dosažení účelu trestního řízení, avšak na druhou stranu má i negativní důsledky. Obviněný je zbaven osobní svobody, přestože je stále považován za nevinného. Vazba sice není trestem, stále se ale jedná o izolaci od rodiny a veškerých vazeb obviněného, což může mít vážné následky, zejména sociální a psychologické. Vazba by proto měla být jen opatřením výjimečným a trvajícím pouze po absolutně nezbytnou dobu. Další zárukou osobní svobody dle čl. 5 EÚLP je právo obrátit se na soud, aby urychleně rozhodl o zákonnosti vazby (čl. 5 odst. 4). Zatčená osoba nebo osoba ve vazbě má právo podat

---

<sup>36</sup> Rozsudek ESLP Wemhoff v. Německo ze dne 27.6.1968

návrh na řízení, ve kterém by bylo rozhodnut o zákonnosti zbavení svobody, a to urychleně. V právních řádech smluvních států je poté prováděna periodická soudní kontrola vazby, a to tak, že sám z úřední povinnosti pravidelně kontroluje, nebo je obviněnému poskytnuto právo navrhnout propuštění (vždy po nějaké době či bez omezení).

V českém právním řádu je osobní svoboda zakotvena v LZPS. Podle čl. 8 LZPS je osobní svoboda zaručena, a proto nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. V čl. 8 odst. 5 LZPS jsou upraveny ústavní limity při vzetí obviněného do vazby, a to následovně: Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu. Každý zákonem předvídaný zásah do základních práv je třeba odůvodnit, a to dostatečně důkladně. Z odůvodnění musí vyplývat účel, proč má být základní právo omezeno.

Důvody vazby jsou upraveny přímo v § 67 TrŘ. Pro vazební důvody je rozhodující posouzení, zda sám obviněný svým jednáním zavinil příčinu k příslušné obavě nebo zda existuje taková objektivní konstelace vazebních důvodů, která zahrnuje nejen osobu pachatele, ale i všechny znaky skutkové podstaty trestného činu včetně stadia vyšetřování, a jež vzetí do vazby opodstatňuje. Při konkrétním rozhodování o důvodnosti a adekvátnosti vazby musí soud dovodit, že jde o omezení osobní svobody přiměřené v návaznosti na zjištěný skutkový stav.<sup>37</sup> Soud se při svém rozhodování musí vypořádat s dvěma proti sobě stojícími požadavky. Jedním z nich je požadavek veřejného zájmu, ospravedlňující vzetí obviněného do vazby, a druhým je požadavek zájmu zachování zásady presumpce nevinny a s tím spojené právo na osobní svobodu zaručené LZPS, nad kterým musí požadavek veřejného zájmu převážet.<sup>38</sup>

Doba trvání vazby je upravena v § 71 (přezkoumání trvání), § 71a (žádost o propuštění), § 72 (rozhodování o dalším trvání) a § 72a (nejvyšší přípustná doba trvání). Tato nejvyšší přípustná doba trvání vazby byla stanovena až novelou č. 265/2001 Sb., do té doby trestní řád tyto limity neupravoval.

---

<sup>37</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 1252/08 ze dne 7. 7. 2008

<sup>38</sup> ŠEBESTA, Kamil; BOUČKOVÁ, Jana. *Usnesení o vzetí do vazby – ve světle stávající judikatury*. 2011. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/clanek/usneseni-o-vzeti-do-vazby-ve-svetle-stavajici-judikatury-cast-prvni>

## 4. Materiální vazební právo

Materiální vazební právo je tvořeno zejména jednotlivými důvody vazby, je to totiž souhrnné označení pro hmotněprávní předpoklady vazby. Naplnění těchto předpokladů je nezbytné pro rozhodnutí o uvalení vazby, ani při jejich naplnění ale není vazba obligatorní. Vždy je na posouzení soudu, aby rozhodl o každém konkrétním případě, zda vazbu považuje za důvodnou, adekvátní a nezbytnou, či nikoli. Osoba oprávněná k uvalení vazby totiž nezkoumá pouze důvodnost trestního stíhání a naplnění důvodů vazby, zkoumá ale také to, zda je vazba opravdu nezbytná, jelikož se jedná o vážný zásah do osobní svobody, zda nelze použít jiného mírnějšího prostředku (opatření nahrazujícího vazbu). Soud tedy při rozhodování o vazbě zkoumá naplnění podmínek pro vazbu, zároveň se ale musí řídit určitými principy, tedy principem zdrženlivosti, proporcionality, fakultativnosti a subsidiarity. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny postupovat tak, aby doba trvání vazby byla co nejvíce zkrácena. Jakmile pominou důvody pro vazbu, musí být obviněný okamžitě z vazby propuštěn, důvodnost vazby je tedy potřeba přezkoumávat v průběhu celého jejího trvání.

Jak již bylo řečeno, materiální vazební právo je souhrnem materiálních (hmotněprávních) předpokladů vazby, za tyto předpoklady lze považovat zahájení trestního stíhání, naplnění některého z důvodů vazby a adekvátnost vazby jako zajišťovacího opatření.

Vazbu je možné uvalit pouze na osobu obviněného, tedy na osobu, proti které již bylo zahájeno trestní stíhání. Proti jiné osobě je vazba nepřipustná. Účinky trestního stíhání nastávají doručením usnesení o zahájení trestního stíhání obviněnému. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost, která však nemá odkladný účinek. Součástí materiálních předpokladů vazby je i dostatečně odůvodněné podezření z trestného činu vůči obviněnému, bez kterého nelze rozhodovat o tom, zda jsou dány důvody pro vazbu či nikoli.

Další předpoklad (důvody vazby) tvoří vlastní hmotněprávní skutkovou podstatu zakládající procesní odpovědnost obviněného za určité jednání. Důvody pro vazbu jsou dány taxativně, více o nich v následující podkapitole.

Aby byly předpoklady kompletní, tak kromě zahájení trestního stíhání a naplnění důvodů vazby nesmí chybět ani posouzení adekvátnosti vazby jako zajišťovacího opatření. Jde o výslovné vyjádření principu zdrženlivosti a přiměřenosti, fakultativnosti



a subsidiarity, do určité míry i principu proporcionality. Vazba je v konkrétním případě adekvátním zajišťovacím opatřením tehdy, pokud s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost spáchaného trestného činu nelze účelu vazby v době rozhodování dosáhnout jiným opatřením. Tato povinnost řídit se jednotlivými principy a posuzovat adekvátnost vazby se týká postupu soudů i státního zástupce. Aplikuje se nejen při rozhodování o uvalení vazby, ale i při rozhodování o dalším trvání vazby, o žádostech o propuštění z vazby apod.

Pro rozhodnutí o vazbě a o tom, zda je dán některý z důvodů vazby, není zapotřebí absolutní jistota, stačí odůvodněná obava. Nelze požadovat, aby soudce učinil naprosto jistý závěr, že nebude-li obviněný vzat do vazby, pak např. uprchne nebo se bude skrývat.<sup>39</sup>

#### **4.1 Vazební důvody**

Jednotlivé vazební důvody jsou stanoveny v § 67 písm. a) až c) TrŘ a jsou jedním z hmotněprávních předpokladů vazby. Obviněný může být vzat do vazby pouze tehdy, pokud soudce i po výslechu shledá, že je trestní stíhání důvodné a že je dán alespoň jeden z důvodů vazby. I při existenci důvodu k vazbě může ale soud rozhodnout o ponechání obviněného na svobodě či o jeho propuštění. V takovém případě má možnost uložit opatření nahrazující vazbu, pokud takové opatření považuje v konkrétním případě vzhledem k osobě pachatele a závažnosti spáchaného trestného činu za dostatečné. Vazba může být použita pouze tehdy, pokud nelze daného účelu dosáhnout jinak, jedná se tedy o prostředek ultima ratio.

Při posuzování důvodů vazby je třeba především vycházet z návětí § 67 TrŘ, které vyžaduje zjištění konkrétních skutečností odůvodňujících některou z obav, pro něž může být obviněný vzat do vazby.<sup>40</sup> Nelze však žádat, aby orgán rozhodující o vazbě učinil naprosto jistý závěr, že se některá ze zákonných obav naplní.

---

<sup>39</sup> ŠÁMAL, Pavel. NOVOTNÝ, František. RŮŽIČKA, Miroslav. VONDRUŠKA, František. NOVOTNÁ, Jaroslava. *Přípravné řízení trestní*. 2. Vyd. Praha : C.H.Beck. 2003, 328 s. ISBN 80-7179-741-3.

<sup>40</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 282 s. ISBN 978-80-7478-750-8

#### 4.1.1 Vazba útěková

Prvním důvodem je důvod uvedený v § 67 písm. a) TrŘ, dle kterého může být obviněný vzat do vazby tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo mu hrozí vysoký trest. Tento důvod vazby nejvýrazněji směřuje k účelu zabezpečit přítomnost obviněného na úkonech trestního řízení, protože útěková vazba je motivována obavou, že se obviněný bude svou nepřítomností vyhýbat trestnímu stíhání nebo tretu, a to ať dočasně či trvale.

Podezření z útěku se tradičně rozlišovalo na „povšechné“ (tj. všeobecné) a „pozitivní“<sup>41</sup>. Všeobecné podezření spočívá v tom, že pokud je obviněný stíhán za trestný čin, u kterého mu hrozí ty nejpřísnější tresty, tak je nebezpečí z útěku velmi naléhavé, dá se totiž důvodně předpokládat. Za rozhodující je v tomto případě považována trestní sankce stanovená zákonem. Je však nezbytně nutné uvážit nejen předpokládanou výši trestu, ale i to, zda takto stanovená výše trestu odůvodňuje obavu, že konkrétní obviněný uprchne nebo se bude skrývat.<sup>42</sup> Na druhou stranu byla zcela jednoznačně a určitě stanovena výše trestu, která by sama o sobě mohla vést k tomu, že by obviněný uprchl nebo se skrýval, za takové lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let.<sup>43</sup> Samozřejmě toto stanovisko nelze brát jako obecně platné dogma, vždy je potřeba konkrétní posuzovaný případ individualizovat a konkretizovat.

Pozitivní podezření mělo oproti tomu podklad v konkrétních zjištěných okolnostech, tyto okolnosti musely obavu z útěku dostatečně odůvodňovat. Jednalo se například o skutečnost, že osoba neměla stálé bydliště nebo neprokázala svou totožnost, dále například příprava na odcestování, snaha zajistit si falešné doklady na cestu do cizího státu, delší opuštění místa bydliště a zaměstnání, zadržení obviněného na útěku přes hranice a podobně. Za konkrétní skutečnost ve smyslu § 67 písm. a) TrŘ nelze považovat každou snahu o cestu do ciziny s platnými cestovními doklady nebo dočasné

---

<sup>41</sup> RŮŽIČKA, Miroslav; ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 405 s. ISBN 80-7179-817-7.

<sup>42</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 432/01 ze dne 17.1.2002

<sup>43</sup> Nález Ústavního soudou sp. zn. III. ÚS 566/03 ze dne 1.4.2004

vzdálení se z místa bydliště či změnu zaměstnání, i když je obviněný nenahlásil orgánům činným v trestním řízení.<sup>44</sup>

Ústavní soud ČR se zabýval i problematikou situací, kdy obviněný není občanem České republiky. Usoudil, že skutečnost, že obviněný je cizím státním příslušníkem, vytváří pouze abstraktní nebezpečí, nikoli reálnou hrozbu, jež má být případnou vazbou eliminována.<sup>45</sup>

Podmínky k útěkové vazbě jsou dány pouze tehdy, pokud se lze důvodně domnívat, že obviněný učiní pokus vyhnout se trestním následkům svého jednání, vedle okolností objektivní povahy je tedy třeba posuzovat i okolnosti týkající se osoby obviněného. Především je zapotřebí zkoumat jednotlivé vazby obviněného, například vazby pracovní, rodinné či osobní.<sup>46</sup>

Útěkovou vazbu je možné nahradit některým z institutů nahrazujících vazbu, a to konkrétně zárukou, dohledem, předběžným opatřením nebo slibem podle § 73 TrŘ či peněžitou zárukou podle § 73a TrŘ.

#### **4.1.2 Vazba koluzní**

Koluzní vazební důvod je obsahem § 67 písm. b) TrŘ, dle kterého smí být obviněný vzat do vazby tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání.

Působením na svědky nebo spoluobviněné se rozumí zákonem nepřipustěné přímé nebo zprostředkované ovlivňování svědků s motivem mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, například přemlouvání svědků nebo spoluobviněných, aby nevypovídali pravdu, vzájemná dohoda, co budou v rozporu s pravdou vypovídat, podplácení svědků a podobně. Jiným působením je například zákonem nepřipustěné působení na znalce, padělání, pozměňování, ničení nebo

---

<sup>44</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 278 s. ISBN 978-80-7400-496-4

<sup>45</sup> Nález Ústavního soudu II. ÚS 347/1996 ze dne 10. 12. 1997

<sup>46</sup> Nález Ústavního soudu III. ÚS 188/1999 ze dne 4. 11. 1999

ukrývání listinných či věcných důkazů.<sup>47</sup> Pouze pořádkovou pokutou (§ 66 TrŘ), a nikoli vazbou lze však vynucovat např. nesplnění povinnosti obviněného vydat věc podle § 78 odst. 1 TrŘ, podrobit se prohlídce těla podle § 114 odst. 1 TrŘ, strpět odběr krve či jiný potřebný úkon podle § 114 odst. 2 apod.<sup>48</sup>

Nevyžaduje se, aby se obviněný popsaného jednání, tedy působení na svědky či maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, dopustil. Přesto ale musí být koluzní důvod podložen určitými konkrétními skutečnostmi. Pouhá abstraktní možnost nestačí. Obava musí spočívat v předpokládané aktivní činnosti obviněného, která je způsobilá ohrozit účel trestního řízení. Nepostačuje pro uložení koluzní vazby tedy to, že existuje řada důkazů, které je potřeba ještě provést, nebo že obviněný vypovídal v rozporu se zjištěnými skutečnostmi. K tomuto se musí přidat ještě konkrétní skutečnosti, které odůvodňují obavu, že obviněný bude na dosud nevyslechnuté svědky působit nebo bude jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Ústavní soud navíc svým rozhodnutím došel k závěru, že důvodnost této obavy musí být založena buď jednáním obviněného, nebo dalšími konkrétními skutečnostmi.<sup>49</sup> Konkrétní skutečnosti, odůvodňující obavu ve smyslu § 67 písm. b) TrŘ, musí být spojeny s předpokládanou aktivní činností obviněného směřující k maření skutečností závažných pro trestní stíhání.<sup>50</sup> Koluzním důvodem vazby tedy nemůže být pouze určitá důkazní situace. Odůvodněnost koluzní vazby nelze ani zakládat na prosté potřebě provedení výsledku toliko neurčitě vymezeného okruhu svědků.

Pro koluzní vazbu je odlišně upravená nejvyšší přípustná doba trvání vazby, a to na tři měsíce (§ 72a odst. 3 TrŘ), toto neplatí, pokud bylo zjištěno, že obviněný již působil na svědky či spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. V takovém případě lze trvání koluzní vazby prodloužit nad tři měsíce.

---

<sup>47</sup> VICHEREK, R. Koluzní důvod vazby, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/koluzni-duvod-vazby-85623.html>

<sup>48</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 285 s. ISBN 978-80-7478-750-8

<sup>49</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. ÚS 104/2006-n. ze dne 14.12.2006

<sup>50</sup> ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013, 742 s. ISBN 978-80-7400-465-0

### 4.1.3 Vazba předstižná

Poslední důvod vazby je obsažen v § 67 písm. c) TrŘ. Obviněný dle tohoto ustanovení smí být vzat do vazby tehdy, pokud z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil.

Předstižná vazba je také někdy označována jako vazba preventivní, protože jejím účelem je ochrana před další trestnou činností obviněného. Může být však použita pouze tehdy, pokud je nebezpečí další trestné činnosti aktuální a akutní. Tato vazba je téměř vyloučena v případech, kdy za vykonaný trestný čin není možné uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. Oproti ostatním vazebním důvodům jsou důvody předstižné vazby dány taxativně. Vzhledem k povaze přichází tento důvod v úvahu pouze u úmyslných trestných činů.

Existence důvodu předstižné vazby má být závislá i na osobním postoji obviněného, na jeho sklonech, návycích, na jeho aktuálním zdravotním stavu, rodinném zázemí a na prostředí, v němž se obviněný pohybuje. Z odůvodnění rozhodnutí o předstižné vazbě musí být patrné vypořádání se s těmito aspekty.<sup>51</sup>

### 4.2 Zpřísněné důvody vazby

V § 68 odst. 2 TrŘ jsou stanoveny případy, kdy nelze na osobu obviněného uvalit vazbu, jedná se o situaci, kdy je obviněný stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro nedbalostní trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující tři léta.

Vyloučení těchto trestných činů ale není absolutní, zaprvé se tato úprava nepoužije tehdy, pokud je obviněný stíhán pro další trestný čin, a to buď úmyslný s horní hranicí převyšující dvě léta, nebo nedbalostní s horní hranicí převyšující tři léta. Druhým případem, kdy dochází k výjimce, jsou zpřísněné důvody vazby, ty jsou uvedené v § 68 odst. 3 TrŘ. Představují kvalifikovanou hmotněprávní skutkovou podstatu důvodů vazby. Znamená to tedy, že pokud dojde k naplnění některého ze

---

<sup>51</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 612/06 ze dne 30.11.2006

zpřísněných důvodů vazby, tak může být obviněný umístěn do vazby i za trestné činy spadající pod ustanovení § 68 odst. 2 TrŘ.

Zpřísněné důvody vazby se uplatní i ve vztahu k nejvyšší přípustné době trvání koluzní vazby, která poté může trvat i déle než jinak striktně vymezené tři měsíce.

Dle § 68 odst. 3 TrŘ jsou za zpřísněné důvody vazby považovány situace, kdy obviněný:

- již uprchl nebo se skrýval – k tomuto jednání muselo již dojít, nestačí pouhá obava;
- opakovaně se nedostavil na předvolání a nepodařilo se jej předvést ani jinak zajistit jeho účast při úkonu trestního řízení – zde musí být splněny kumulativně dvě podmínky, jednak obviněný se opakovaně (nejméně dvakrát) nedostavil na předvolání a jednak se nepodařilo předvést jej ani jinak zajistit jeho účast při výkonu trestního řízení<sup>52</sup>;
- je neznámé totožnosti a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit – musí být zároveň splněny dvě podmínky, tento důvod se vztahuje i na případy, kdy obviněný uvádí nepravdivou totožnost nebo užívá falešné doklady, což se vyskytuje zejména u cizinců;
- již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání – nepostačuje obava, že by tak mohl učinit, ale musí být prokázáno, že tak již učinil;
- již opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán, nebo v takové trestné činnosti pokračoval, nebo byl za takovou trestnou činnost v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

### ***4.3 Instituty nahrazující institut vazby***

Instituty nahrazující vazbu jsou alternativní opatření stanovená zákonem, mají sloužit k nahrazení vazby mírnějším opatřením v těch případech, kdy lze účelu vazby dosáhnout i jinak. Vazba je pouze fakultativním a subsidiárním zajišťovacím opatřením. V případech, kdy to oprávněná osoba považuje za dostatečné, může být obviněný ponechán na svobodě či propuštěn z vazby za současného uložení opatření

---

<sup>52</sup> VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3. vyd. Praha : C.H.Beck, 2010. 273 s. ISBN 978-80-7400-321-9

nahrazujícího vazbu. Důležitým předpokladem účinnosti alternativ k vazbě je jejich realizovatelnost, která má dva aspekty, a to podmínky na straně systému trestní justice, resp. státu, a podmínky na straně obviněného.<sup>53</sup>

V případě porušení povinností vyplývajících z opatření nahrazujících vazbu, může být opět rozhodnuto o vzetí obviněného do vazby. K tomuto rozhodnutí je v řízení před soudem příslušný soud a v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce.

Institutem nahrazujícím vazbu je záruka zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodné osoby, dále písemný slib, dohled probačního úředníka nebo peněžitá záruka, nově také některé z předběžných opatření. Všechny tyto instituty je možno použít pouze pro případy útěkové a předstižné vazby, nikdy ne pro případy vazby koluzní.

Dle současné právní úpravy je soud jediným orgánem příslušným k uvalení vazby na obviněného, státní zástupce je oprávněn rozhodovat pouze ve prospěch obviněného (v přípravném řízení), tedy například o propuštění obviněného z vazby v přípravném řízení. O přijetí či nepřijetí institutů nahrazujících vazbu v řízení před soudem rozhoduje soud, v přípravném řízení může rozhodnout státní zástupce, ale pouze tehdy, pokud by přijetím opatření nahrazujícího vazbu došlo k propuštění obviněného z vazby na svobodu. Znamená to totiž, že soud již rozhodl o důvodnosti vazby a na osobu obviněného vazbu uvalil. V případě ponechání obviněného na svobodě za současného uložení opatření nahrazujícího vazbu musí takové rozhodnutí učinit soud.

Dne 1.7.2016 nabyla účinnosti novela č. 150/2016 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Trestní řád doposud umožňoval využití elektronických náramků pouze u trestu domácího vězení a u podmíněně propuštěných vězňů, kteří mají povinnost zdržovat se doma. Novelou bylo využití elektronických náramků rozšířeno také na vazebně stíhané osoby.

---

<sup>53</sup> ZEMAN, Petr a kol. *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 15 s. ISBN: 978-80-7338-100-4

### 4.3.1 Záruky zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodné osoby

Tento institut nahrazující vazbu byl poprvé upraven v původním znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním. Tehdy se jednalo o záruku společenské organizace a mohla být uplatněna v případě útekové a předstižné vazby. Osobou oprávněnou rozhodovat o přijetí byl v přípravném řízení prokurátor a v řízení před soudem soud. Tato oprávněná osoba musela považovat přijetí záruky za dostačující pro dosažení účelu vazby.

Ke změně původní úpravy došlo několika novelami, jedná se například o novelu č. 178/1990 Sb., kdy záruka společenskou organizací byla nahrazena zárukou zájmového sdružení občanů, nebo o novelu č. 558/1991 Sb., která přenesla kompetenci rozhodovat o přijetí záruky v přípravném řízení z prokurátora na soudce.

Dle současné právní úpravy je záruku možné přijmout od zájmového sdružení občanů nebo od důvěryhodné osoby, která má dostatečný vliv na chování obviněného a prostředky k tomu, aby jeho chování ovlivnila. Během přípravného řízení může o přijetí záruky rozhodnout státní zástupce, ale pouze v těch případech, kdy byla na obviněného již uvalena vazba a státní zástupce pouze obviněného z vazby propustí za současného přijetí záruky zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodné osoby. Státní zástupce ale není oprávněn rozhodovat o ponechání obviněného na svobodě za současného uložení opatření nahrazující vazbu, to může pouze soud. Během řízení před soudem poté veškeré rozhodování o přijetí či nepřijetí záruky náleží soudu.

Pokud je rozhodnuto o přijetí záruky zájmového sdružení občanů či důvěryhodné osoby a obviněný je propuštěn z vazby nebo ponechán na svobodě, musí dodržovat povinnosti uložené v souvislosti s přijetím záruky, v opačném případě může být rozhodnuto o zpětvzetí obviněného do vazby.

Pro rozhodnutí o přijetí záruky zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodné osoby musí mít soud za to, že tato náhrada je vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávané věci dostatečná.<sup>54</sup> Podmínkou je zejména to, aby soud považoval osobu nabízející převzetí záruky za obviněného za dostatečně schopnou ovlivňovat obviněného a jeho chování. Taková schopnost je podmíněna existencí určitého vztahu

---

<sup>54</sup> JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. Vyd. Praha : Leges. 2013. 342 s. ISBN 978-80-87576-44-1.



(např. rodinného nebo pracovního) mezi těmito dvěma osobami. S ohledem na své procesní postavení však nemůže být takovou osobou obhájce obviněného.<sup>55</sup>

#### **4.3.2 Písemný slib obviněného**

Institut písemného slibu byl zaveden již trestním řádem č. 87/1950 Sb., ten umožňoval propustit obviněného z vazby nebo jej ponechat na svobodě za současného uložení omezení stran místa pobytu nebo povinnosti neprodleně oznámit změnu pobytu.<sup>56</sup> Toto opatření bylo možné aplikovat u všech vazebních důvodů, tedy u vazby útekové, koluzní i předstižné, aplikace ale byla vyloučena v případech obligatorní vazby.

Zákon č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním, dovoloval propuštění obviněného na svobodu za podmínky, že obviněný písemně prohlásil, že se na vyzvání dostaví k soudu, prokurátoru či vyšetřovacímu orgánu, že ihned ohlásí změnu místa pobytu.

Dle aktuální právní úpravy se tento institut nazývá písemný slib. Obviněný musí zejména slíbit, že povede žádný život, zejména že se nedopustí další trestné činnosti, že se na vyzvání dostaví k soudu, státnímu zástupci či policejnímu orgánu, že vždy předem oznámí vzdání se z místa pobytu a že splní povinnosti a dodrží omezení, která se mu uloží.

Stejně jako u záruky zájmového sdružení občanů a důvěryhodné osoby může být písemný slib přijat pouze tehdy, pokud ho má soud za dostatečnou náhradu vazby.

#### **4.3.3 Dohled probačního úředníka**

Tento institut nahrazující vazbu byl zaveden až novelou č. 265/2001 Sb. Obviněný, nad nímž byl vysloven dohled probačního úředníka, je povinen se ve stanovených lhůtách dostavit k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního

---

<sup>55</sup> Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30.6.2003, sp. zn. 4 To 558/2003 (34/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, kat. A)

<sup>56</sup> ZEMAN, Petr a kol. *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 19 s. ISBN: 978-80-7338-100-4

řízení<sup>57</sup> Probační úředník zpracovává o průběhu dohledu zprávu. V případě neplnění povinností obviněným musí probační úředník neprodleně informovat příslušný orgán.

Opatření dohledu probačního úředníka lze použít pouze v případech, kdy lze s přihlédnutím k osobě obviněného a povaze projednávané věci předpokládat naplnění účelu uložení opatření.<sup>58</sup>

#### 4.3.4 Peněžitá záruka (kauce)

Peněžitá záruka je jednou z nejstarších forem opatření nahrazujících vazby, naše trestní řády z let 1950 a 1956, ale ani původní znění současného trestního řádu, možnost nahradit vazbu kaucí neupravovaly. Tento institut byl do naší právní úpravy přidán novelou č. 178/1990 Sb. Kauce mohla být přijata pouze u útěkové vazby a její výše byla stanovena od 10 000 Kčs do 1 000 000 Kčs. Pokud se obviněný skrýval nebo uprchl, majetková záruka propadla státu. Novelou č. 558/1991 Sb. byla rozšířena možnost užití institutu peněžitě záruky i na vazbu předstižnou následně byla ještě novelou č. 282/1993 Sb. zrušena horní hranice pro stanovení výše peněžitě záruky.

Dle současné právní úpravy je tedy možno peněžitou záruku přijmout v případě vazby útěkové i předstižné, u vazby předstižné jsou ale vyloučeny případy, kdy je obviněný stíhán pro jeden z trestných činů uvedených v § 73a odst. 1 TrŘ, jedná se například o trestný čin vraždy, těžkého ublížení na zdraví, mučení a jiného krutého a nelidského zacházení a obchodování s lidmi.

Peněžitou záruku lze přijmout nejen od obviněného, ale i od jiné osoby. Soud nejprve rozhodne o přípustnosti přijetí peněžitě záruky, poté určí výši kauce, musí se jednat minimálně o 10 000 Kč. Dle judikatury musí soud výši peněžitě záruky určit na základě posouzení osoby obviněného, jeho majetkových poměrů nebo majetkových poměrů třetí osoby, která složení peněžitě záruky za obviněného nabídla, dále na základě povahy činu, způsobeného následku, resp. výše způsobené škody, a jiných okolností případu s přihlédnutím k jednotlivým vazebním důvodům. Ve smyslu judikatury musí soud výši peněžitě záruky určit na základě posouzení osoby obviněného, jeho majetkových poměrů nebo majetkových poměrů třetí osoby, která

---

<sup>57</sup> ZEMAN, Petr a kol. *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 20 s. ISBN: 978-80-7338-100-4

<sup>58</sup> JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. Vyd. Praha : Leges. 2013. 341 s. ISBN 978-80-87576-44-1.

složení peněžité záruky za obviněného nabízí, povahy činu, následků s ním spojených, resp. výši způsobené škody a jiných okolností případu s přihlédnutím k jednotlivým vazebním důvodům. Výše peněžité záruky by měla být v zásadě stanovená v takové výši, aby dostatečně odstranila odůvodněnou obavu, že se obviněný dopustí jednání zakládajícího důvod vazby, a tedy ztrátu této sumy musí obviněný vnímat jako citelnou újmu.<sup>59</sup>

V řízení před soudem rozhoduje o nahrazení vazby peněžitou zárukou soud, v přípravném řízení může rozhodovat státní zástupce, ale pouze tehdy, pokud se jedná o propuštění obviněného z vazby za současného uložení složení peněžité záruky. Pro případy ponechání obviněného na svobodě za současného uložení kauce je rozhodování v kompetenci soudu, pouze ten je totiž oprávněn rozhodovat o naplnění vazebních důvodů a o uvalení vazby.

#### **4.3.5 Novela č. 150/2016 Sb. – elektronické náramky**

Dne 1.7.2016 nabyla účinnosti novela č. 150/2016 Sb., která mění nejen trestní řád. Touto novelou byla rozšířena možnost využití elektronických náramků. Do § 73 trestního řádu byl vložen nový odstavec 4, dle kterého může být v souvislosti s nahrazením vazby některým opatřením uvedeným v odst. 1 rozhodnuto o výkonu elektronické kontroly plnění povinností uložených v souvislosti s tímto opatřením prostřednictvím elektronického kontrolního systému umožňujícího detekci pohybu obviněného. Podmínkou je, že obviněný musí slíbit, že při výkonu poskytne veškerou potřebnou součinnost. O výkonu elektronické kontroly rozhoduje orgán rozhodující o vazbě.

Dalším novým ustanovením, které se týká elektronické kontroly, je § 360a trestního řádu, který stanovuje podmínky výkonu elektronické kontroly plnění povinností uložených v souvislosti s některým opatřením nahrazujícím vazbu. Tuto elektronickou kontrolu vykonává Ministerstvo spravedlnosti nebo jím k tomu účelu zřízená organizační složka státu ve spolupráci s Probační a mediační službou. Vykonatelné rozhodnutí orgánu rozhodujícího o vazbě je bez zbytečného odkladu zasláno orgánu zajišťujícímu elektronickou kontrolu. Obviněný musí orgánu

---

<sup>59</sup> LEFLEROVÁ, Lucia. *Peňažná záruka – úvahy de lege ferenda*. Trestněprávní revue. 2016, č.4, 85 – 86 s

zajišťujícímu elektronickou kontrolu umožnit vstup do určeného obydlí nebo jeho části, musí strpět pořízení svých biometrických údajů (otisky prstů, rysy obličeje, záznam hlasu), a to na žádost při zahájení elektronické kontroly, dále v jejím průběhu při podezření na porušení povinností. Obviněný je také povinen poskytnout orgánu zajišťujícímu kontrolu veškerou potřebnou součinnost.

Pokud obviněný neplní povinnosti, které podléhají elektronické kontrole, orgán zajišťující elektronickou kontrolu tuto skutečnost neprodleně sdělí soudu, případně státnímu zástupci v přípravném řízení. Bezodkladně také tuto skutečnost sdělí policejnímu orgánu spolu s údaji potřebnými pro identifikaci obviněného, aby mohl být obviněný zadržen v případě, že existuje důvodná obava z maření účelu vazby.

Dle důvodové zprávy zmíněné novely bylo primárním cílem zefektivnění kontroly plnění podmínek a omezení uložených obviněnému v rámci některého opatření nahrazujícího vazbu. Toto zefektivnění kontroly by mělo pomoci ke zvýšení četnosti ukládání alternativních opatření k vazbě a naopak snížit počet vazebně stíhaných osob.<sup>60</sup>

Výhodou rozšíření monitoringu i na vazebně stíhané je zejména to, že při uložení některého z institutů nahrazujících vazbu nejsou na rozdíl od pobytu ve vazební věznici přetřhány sociální vazby obviněného, může být nadále v kontaktu s rodinou, může docházet do zaměstnání a věnovat se svým zájmům. Umožnění elektronické kontroly dodržování podmínek stanovených některým z institutů nahrazujících vazbu zavede jakýsi mezistupeň mezi samotným uložením některého z opatření nahrazujících vazbu a vazbou samotnou. Bude ho možné totiž použít v těch případech, kdy není nezbytně nutné provádět nepřetržitou fyzickou kontrolu, ale na druhou stranu by vzhledem k osobním poměrům obviněného a k okolnostem případu nestačilo uložení alternativního opatření.

Dle důvodové zprávy si tato novinka vyžádá jednorázově vstupní náklady ve výši cca 10 560 000,- Kč a roční provozní náklady ve výši 12 533 600,- Kč. Náklady budou pokryty v rámci prostředků rozpočtové kapitoly Ministerstva spravedlnosti.<sup>61</sup> Díky zavedení elektronické kontroly by však snad měla začít být častěji využívána opatření nahrazující vazbu, která jsou v současnosti uplatňována jen zřídka, tj. v jednotkách až desítkách ročně. Důvodem je, že když jsou u obviněného dány důvody

---

<sup>60</sup> GLOGAR, Martin. *Novela trestního řádu*. 2016. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/vyslo-ve-sbirce-zakonu/novela-trestniho-radu>

<sup>61</sup> Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2016 Sb.

pro vazbu a je potřeba přistoupit k některému ze zajišťujících opatření, tak rizika spojená s ponecháním obviněného na svobodě jsou obvykle tak vysoká, že soudy k takovýmto opatřením nahrazujícím vazbu nepřistupují často. Častější využívání alternativních opatření by mimo jiné mohlo přispět ke zlepšení situace v českém vězeňství.

Vyskytují se ale i opačné skeptické názory, neboť podmínky pro uvalení vazby jsou již dnes konstruovány velice přísně.<sup>62</sup> Někteří se tedy domnívají, že i doposud byl institut vazby z pohledu nejen soudů, ale i všech orgánů činných v trestním řízení vždy až tou nejkrajnější variantou.

#### **4.4 Předběžná opatření v trestním řízení**

V návaznosti na kapitolu o institutech nahrazujících institut vazby by bylo příhodno zmínit také zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (dále ZOTČ), který nabyl účinnosti dnem 1. srpna 2013. Kromě komplexní úpravy pomoci obětem trestných činů novelizoval celou řadu dalších zákonů, a to zejména trestní řád. Jednou z významných změn je zavedení nového institutu tzv. předběžných opatření. Předběžná opatření představují taxativně vymezený okruh povinností, které lze obviněnému uložit v průběhu trestního řízení, a to od zahájení trestního stíhání do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, kterým řízení končí.

Účelem těchto předběžných opatření je ochrana života, svobody, lidské důstojnosti obětí trestných činů, ochrana osob jim blízkých a také ochrana společnosti jako celku. Dle důvodové zprávy k návrhu ZOTČ byl tento nový institut zaveden zejména proto, aby doplnil dosavadní instituty nahrazující institut vazby, které se v určitých případech (zejména domácí násilí či nebezpečné pronásledování) jeví jako nedostatečně účinné. V daných případech mají tato předběžná opatření prozatímně upravit poměry nebo vztahy obviněného s obětí nebo jiným poškozeným, aby bylo zabráněno v pokračování v trestné činnosti nebo aby byla odstraněna její příčina. Předběžná opatření mohou být i jedním z opatření nahrazujících vazbu, mohou však být ukládána zcela samostatně a nezávisle na vazbě. Mají zásadně preventivní charakter.<sup>63</sup>

---

<sup>62</sup> KOZÁK, Vítězslav. *Nad elektronickou kontrolou obviněných coby alternativou vazby*. Trestněprávní revue. 2015, č. 10, 241 s

<sup>63</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 333 s. ISBN 978-80-7400-496-4

Předběžných opatření je celkem devět a podmínky pro jejich uložení jsou uvedeny v § 88b až § 88o TrŘ. Dle těchto ustanovení lze uložit pouze obviněnému a to tehdy, jestliže z jednání obviněného nebo z dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán, že dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo že vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil. Dosud zjištěné skutečnosti musí nasvědčovat tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, a jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný. Další podmínkou je, že účelu předběžného opatření nelze v době rozhodování dosáhnout jinak, přičemž uložení předběžného opatření si vyžaduje ochrana oprávněných zájmů poškozeného, zejména jeho života, zdraví, svobody a lidské důstojnosti.<sup>64</sup>

Oproti institutu vazby není uložení předběžných opatření omezeno na úmyslné trestné činy s horní hranicí vyšší než dvě léta a nedbalostní trestné činy s horní hranicí trestní sazby vyšší než tři léta.

Předběžná opatření jsou méně invazivním zásahem než institut vazby, měla by být proto ukládána jako náhrada za vazbu tehdy, když budou splněny důvody pro vazbu (s výjimkou výše horní hranice trestní sazby), a to zejména pro vazbu předstížnou. Samozřejmě musí předběžné opatření poskytovat dostatečnou ochranu zájmům poškozeného a společnosti jako celku.

Obviněnému lze uložit následující předběžná opatření:

- **Zákaz styku s určitými osobami** (§ 88d TrŘ) – Obviněný má zakázáno se stýkat s poškozeným, osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky. Zákaz spočívá v nepřípustnosti jakéhokoli kontaktování nebo vyhledávání těchto osob, a to i prostřednictvím sítě elektronických komunikací nebo jiných obdobných prostředků. Z důležitých důvodů se setkání takovýchto osob může povolit, ale pouze pod dozorem orgánu činného v trestním řízení nebo probačního úředníka.
- **Zákaz vstupu do obydlí** (§ 88e TrŘ) – Týká se obydlí, které je společné poškozenému a obviněnému, dále jeho bezprostřední okolí. Rozhodnutí musí obsahovat přesné označení obydlí a vymezení jeho bezprostředního okolí. Před

---

<sup>64</sup> JELÍNEK, Jiří. *Předběžná opatření v trestním řízení*. Bulletin Advokacie. 2013, č.5

opuštěním obydlí je obviněný oprávněn vzít si věci sloužící osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady.

- **Zákaz návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami** (§ 88f TrŘ) – Rozhodnutí musí obsahovat přesné vymezení osob, míst a prostor, kterých se tento zákaz týká.
- **Zákaz zdržovat se na konkrétně vymezeném místě** (§ 88g TrŘ) – Rozhodnutí musí obsahovat přesné vymezení tohoto konkrétního místa.
- **Zákaz vycestování do zahraničí** (§ 88h TrŘ) – Jedná se o zákaz vycestovat za hranice České republiky.
- **Zákaz držet a přechovávat věci, které mohou sloužit k páčání trestné činnosti** (§ 88i TrŘ) – Tento zákaz se použije ve chvíli, kdy je dána obava z hrozícího opakování nebo pokračování v trestné činnosti, z dokonání trestného činu nebo spáchání připravovaného trestného činu.
- **Zákaz užívat, držet nebo přechovávat alkoholické nápoje nebo jiné návykové látky** (§ 88j TrŘ) – Tento zákaz se vydává v situaci, kdy trestný čin, pro který je obviněný stíhán, byl spáchán v souvislosti s požíváním alkoholických nápojů nebo užíváním jiných návykových látek.
- **Zákaz her a sázek** (§ 88k TrŘ) – Jedná se o hraní hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázky.
- **Zákaz výkonu konkrétně vymezené činnosti** (§ 88l TrŘ) – Jedná se o takovou činnost, jejíž povaha umožňuje opakování nebo pokračování v trestné činnosti.<sup>65</sup>

Rozhodování o předběžných opatřeních není upraveno jednotně. V řízení před soudem o nich rozhoduje předseda senátu, v přípravném řízení poté soudce (§ 88e, § 88f, § 88g, § 88h, § 88l) nebo státní zástupce (§ 88d, § 88i, § 88j, § 88k). Při rozhodování o předběžných opatřeních rozhodují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti. Poškozený však může dát příslušnému orgánu podnět. Lhůtu, ve které by měl orgán činný v trestním řízení o předběžném opatření rozhodnout, zákon neuvádí.

Předběžná opatření jsou svým způsobem náhradou institutu vazby. Na rozdíl od vazby nejsou ale tato opatření nijak časově omezena nejvyšší dobou trvání (u vazby dáno § 72a TrŘ). Trestní řád pouze stanovuje, že předběžné opatření trvá tak dlouho,

---

<sup>65</sup> JELÍNEK, Jiří. *Předběžná opatření v trestním řízení*. Bulletin Advokacie. 2013, č.5

dokud trvá jeho účel, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, jímž se řízení končí. Pokud se během výkonu předběžného opatření ukáže, že toto plnění je nemožné nebo že jeho plnění nelze spravedlivě požadovat, o zrušení nebo změně rozhodne v řízení před soudem předseda senátu, v přípravném řízení poté státní zástupce nebo na návrh státního zástupce soudce. Může též rozhodnout o uložení jiného předběžného opatření.

Obviněný má právo žádat o zrušení předběžného opatření, o takové žádosti musí být bez odkladu rozhodnuto (v řízení před soudem předsedou senátu, v přípravném řízení státním zástupcem). Pokud je žádost o zrušení zamítnuta, může obviněný žádat opakovaně, nejdříve však po uplynutí tří měsíců od právní moci rozhodnutí o zamítnutí.

O předběžném opatření se rozhoduje formou usnesení, proti kterému je opravným prostředkem stížnost. Takovou stížnost může podat státní zástupce, obviněný nebo poškozený. Odkladný účinek má pouze stížnost státního zástupce a poškozeného proti rozhodnutí o zrušení předběžného opatření.

Trestní řád uvádí tři možné následky neplnění předběžných opatření, dle § 88o TrŘ jsou to následující:

- uložení pořádkové pokuty dle § 66 TrŘ
- uložení jiného druhu předběžného opatření
- vzetí obviněného do vazby za podmínek stanovených TrŘ

Tato novinka, tedy zavedení předběžných opatření, patří dle názoru prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc. k nejzásadnějším změnám trestního řádu, které přinesla zmíněná novela (ZOTČ).<sup>66</sup> Nově zavedená předběžná opatření by měla sloužit k ochraně poškozeného, případně oběti (resp. osob jim blízkým). Tato předběžná opatření zavádějí méně invazivní prostředky vůči obviněnému, které doposud v trestním řádu chyběly, a lze jich využívat namísto institutu předstížené vazby.

---

<sup>66</sup> JELÍNEK, Jiří. *Předběžná opatření v trestním řízení*. Bulletin Advokacie. 2013, č.5



## 5. Formální vazební právo

Kromě materiální stránky vazebního práva je určitě potřeba se zabývat i stránkou formální, to znamená tím, jaká pravidla platí pro jednotlivá rozhodování o vazbě, jaké jsou procesní postupy rozhodování o vazbě, jaký je postup prodlužování trvání vazby či jejího zrušení apod. Formální vazební právo doznalo změn novelou č. 459/2011 Sb., která změnila kompetence některých orgánů činných v trestním řízení a zavedla nový institut vazebního zasedání. Změnou kompetencí některých orgánů je myšleno zejména omezení pravomocí státního zástupce, protože nesplňuje institucionální rysy vyžadované u subjektu přezkoumávajícího oprávněnost zbavení svobody, tedy nestrannost a nezávislost. Státní zástupce může v přípravném řízení i nadále učinit některá rozhodnutí, ale jedná se již pouze o ta rozhodnutí, která jsou ve prospěch obviněného.

Jelikož je vazba velmi vážným zásahem do základních práv, tak kromě toho, že rozhodovat o vazbě může pouze orgán oprávněný zákonem, tak rozhodnutí o vazbě musí být vždy řádně odůvodněno. § 73c TrŘ obsahuje obligatorní náležitosti odůvodnění vymezených rozhodnutí o vazbě (jedná se o ta rozhodnutí, jejichž výsledkem je vzetí obviněného do vazby nebo jeho ponechání ve vazbě). Kromě obecných náležitostí musí toto odůvodnění obsahovat zvláštní náležitosti rozhodnutí o vazbě, jedná se o následující:

- skutečnosti, které odůvodňují podezření ze spáchání trestného činu, pro který je obviněný stíhán;
- konkrétní skutečnosti, ze kterých jsou dovozovány důvody vazby;
- důvody, pro které nebylo možné dosáhnout účelu vazby jiným opatřením.<sup>67</sup>

Toto má přispět ke sjednocení obsahu odůvodnění rozhodnutí o vazbě. Rozhodnutí o vazbě má vždy formu usnesení.

---

<sup>67</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 294 s. ISBN 978-80-7400-496-4

## 5.1 Rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby

Orgány rozhodující o vazbě jsou uvedeny v § 73b TrŘ. Dle tohoto ustanovení rozhoduje o vzetí obviněného do vazby soud a v přípravném řízení poté soudce na návrh státního zástupce. Pokud je obviněný zatčen podle § 69 TrŘ, tak o jeho vazbě rozhoduje v řízení před soudem soudce. Jiný orgán činný v trestním řízení není oprávněn vzít obviněného do vazby. Rozhodnutí soudu o vzetí obviněného do vazby musí být založeno na dostatečných důvodech a musí být řádně a vyčerpávajícím způsobem odůvodněno, jinak je porušeno právo obviněného na osobní svobodu garantované čl. 8 odst. 1 a 5 LZPS.<sup>68</sup>

O vzetí do vazby musí být bez průtahů vyrozuměn některý rodinný příslušník obviněného, dále i jeho zaměstnavatel. Obviněný může prohlásit, že s takovým vyrozuměním nesouhlasí (nelze v případě, že se jedná o rodinného příslušníka mladistvého).

Příslušnou věznicí je potřeba o vzetí obviněného do vazby bez průtahů vyrozumět, toto vyrozumění provede orgán činný v trestním řízení, který vede řízení v době, kdy došlo k rozhodnutí. Kromě vzetí obviněného do vazby je věznicí třeba oznámit také následující skutečnosti:

- změna důvodů vazby;
- rozhodnutí o dalším trvání vazby;
- rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby;
- zákonné označení trestných činů, pro které je obviněný stíhán, nebo o jeho změně;
- jméno, příjmení a adresa obhájce, který obviněného zastupuje;
- osobních údaje spoluobviněného, pokud se nachází ve vazbě;
- postoupení věci jinému orgánu činnému v trestním řízení;
- podání obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu nebo o pravomocném rozhodnutí o vrácení věci státnímu zástupci k došetření.<sup>69</sup>

---

<sup>68</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1123/14 ze dne 30.9.2014

<sup>69</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 299 s. ISBN 978-80-7400-496-4

Výkon vazby upravuje zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, dále vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

## **5.2 Rozhodnutí o dalším trvání vazby, o žádosti obviněného o propuštění z vazby a o změně důvodů vazby**

O dalším trvání vazby rozhoduje stejný orgán jako o vzetí obviněného do vazby, tedy soud a v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce. O dalším trvání vazby musí být vždy rozhodnuto nejpozději do tří měsíců od posledního pravomocného rozhodnutí o vazbě. Pokud se jedná o rozhodování v přípravném řízení, tak musí podat státní zástupce návrh, a to nejpozději 15 dnů před uplynutím lhůty tří měsíců. Soudce poté rozhodne o ponechání obviněného ve vazbě či o jeho propuštění. Jakmile je skončeno přípravné řízení a věc je předána soudu, musí soud nejpozději do 30 dnů od podání obžaloby rozhodnout o dalším trvání vazby (samozřejmě pouze v případě, že obviněný byl v době podání obžaloby ve vazbě). Během řízení před soudem poté o dalším trvání vazby rozhoduje soud již bez návrhu státního zástupce, opět platí lhůta pro rozhodnutí v délce tří měsíců od právní moci posledního rozhodnutí. Zvláštní ustanovení platí pro případy, kdy tříměsíční doba trvání vazby skončí v průběhu řízení o opravném prostředku před nadřízeným soudem. Pak je k rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě nebo o jeho propuštění na svobodu je příslušný tento nadřízený soud (§ 72 odst. 4).<sup>70</sup>

Při rozhodování o dalším trvání vazby je třeba náležitě zvážit, zda i nadále existují relevantní a dostačující důvody, které ospravedlňují pokračující odnětí svobody. V dalších rozhodnutích o vazbě proto nepostačuje pouze zopakovat důvody, které byly uvedeny při rozhodnutí o vzetí do vazby, aniž by soudy náležitě vysvětlily a odůvodnily, proč je trvání vazby i nadále nezbytné.<sup>71</sup>

Pokud není o dalším trvání vazby rozhodnuto v zákonem stanovené lhůtě tří měsíců, musí být obviněný neprodleně propuštěn na svobodu. V takovém případě je pouze vydán příkaz k propuštění obviněného z vazby (soudem, v přípravném řízení

---

<sup>70</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 287 s. ISBN 978-80-7478-750-8

<sup>71</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2086/14 ze dne 16.9.2014

soudcem či státním zástupcem).

Vazba může být prodlužována pouze tehdy, pokud orgán oprávněný k takovému rozhodnutí shledá, že stále trvají důvody pro uvalení vazby. Dle § 71 TrŘ musí být obviněný neprodleně propuštěn, pokud důvod vazby pomine. Dalším limitem jsou stanovené nejvyšší přípustné doby trvání vazby, které nelze překročit. Pokud by k takovému překročení došlo, obviněný by i zde musel být neprodleně propuštěn.

Propuštění z vazby může být dále učiněno i na základě žádosti obviněného o propuštění z vazby. O takovéto žádosti rozhoduje soud a v přípravném řízení státní zástupce, ten ale může žádosti pouze vyhovět. Pokud by vyhovět nechtěl, musí žádost postoupit soudu, a to nejpozději do pěti pracovních dnů od doručení. Soud poté již o nevyhovění žádosti a ponechání ve vazbě rozhodnout může. Státní zástupce musí o postoupení žádosti soudu vyrozumět obviněného. Pokud byla žádost zamítnuta, může ji obviněný opakovat, ale až po uplynutí 30 dnů od právní moci posledního rozhodnutí, kterým byla zamítnuta jeho žádost o propuštění z vazby nebo kterým bylo rozhodnuto o dalším trvání vazby nebo o změně důvodů vazby.<sup>72</sup>

O změně důvodů vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce. Pokud některý z vazebních důvodů pomine, tak o tomto může rozhodnout v přípravném řízení i sám státní zástupce.

Zásadně tedy platí, že rozhodnutí v přípravném řízení, kterým se obviněný propouští z vazby, a to i v případě náhrady vazby zárukou, slibem, dohledem, předběžným opatřením nebo peněžitou zárukou, může vedle soudu (soudce) učinit i státní zástupce (§ 73b odst. 6).<sup>73</sup>

### **5.3 Stížnost proti rozhodnutí o vazbě**

Proti rozhodnutí o vazbě je přípustná stížnost. Stížností lze napadnout pouze rozhodnutí učiněná v prvním stupni. Jediný, kdo může podat stížnost v neprospěch obviněného, je státní zástupce. I při rozhodování o stížnosti musí být zachováno právo

---

<sup>72</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 290 s. ISBN 978-80-7478-750-8

<sup>73</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 293 s. ISBN 978-80-7400-496-4.

obviněného být slyšen, proto se na rozhodování o stížnosti přiměřeně použijí ustanovení o vazebním zasedání.

Zpravidla nemá stížnost proti rozhodnutí o vazbě odkladný účinek, výjimkou je stížnost stran proti rozhodnutí o připadnutí peněžitě záruky státu a stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby, nejde-li o propuštění z vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku. Byl-li však státní zástupce přítomen při vyhlášení rozhodnutí, má jeho stížnost odkladný účinek jen tehdy, byla-li podána ihned po vyhlášení rozhodnutí. Důvodem obecného nepřiznání odkladného účinku stížnosti proti rozhodnutí o vazbě je to, že kdyby stížnost odkladný účinek měla, mohlo by to často zmařit účel vazby.

Do tří dnů od oznámení usnesení se podává stížnost, a to u orgánu, proti jehož usnesení stížnost směřuje. Pokud se usnesení oznamuje více osobám, lhůta běží od toho oznámení, které bylo učiněno nejpozději. U osob, které podávají stížnost ve prospěch obviněného, končí lhůta ten samý den, kdy končí obviněnému. Pro státního zástupce běží lhůta samostatně.

Stížnost lze podat několika způsoby, a to ústně do protokolu, písemně, telegraficky, telefaxe nebo dálnopisem. Dále lze podat i v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů. Stížnost nemusí být nijak specificky označena, posuzuje se podle svého obsahu.

Trestní řád nestanoví pro stížnost proti rozhodnutí o vazbě žádné speciální náležitosti. Stížnostní důvody jsou dány obecným ustanovením § 145 TrŘ, podle kterého lze napadnout usnesení:

- pro nesprávnost některého výroku usnesení;
- pro porušení ustanovení o řízení, které usnesení předcházelo, jestliže toto porušení mohlo způsobit nesprávnost některého výroku usnesení.<sup>74</sup>

Dále lze ve stížnosti vytknout nekonkrétnost odůvodnění, neuvedení určitého důvodu, nepřezkoumatelnost.

O stížnosti proti rozhodnutí soudu rozhoduje nadřízený soud, o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce poté soud. Nadřízený orgán stížnost buďto zamítne, nebo

---

<sup>74</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 297 s. ISBN 978-80-7400-496-4

stížnosti vyhoví a napadené rozhodnutí zruší. Pokud je potřeba ve věci vydat nové rozhodnutí, zásadně tak nadřízený orgán učiní sám.

#### **5.4 Vazební zasedání**

Novela č. 458/2011 Sb., která nabyla účinnosti dne 1.1.2012, zavedla do české právní úpravy institut vazebního zasedání. Potřebu tohoto institutu zdůrazňovalo mnoho judikátů, které požadovaly, aby v souvislosti s rozhodováním o vazbě obviněného bylo zaručeno jeho právo se osobně vyjádřit též k důvodům opodstatňujícím jeho vzetí do vazby a její další trvání.<sup>75</sup> Vazební zasedání je nyní upraveno v souladu s čl. 5 odst. 4 EÚLP. Ústavní soud dospěl k výkladu, že obviněný musí být řádně poučen o právu požádat o konání vazebního zasedání a osobní slyšení, ať už se jedná o řízení o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce o ponechání ve vazbě, či v řízení o žádosti obviněného o propuštění z vazby. Nerespektování tohoto ústavněprávního výkladu je porušením práva podle č. 38 odst. 2 LZPS (právo na veřejné pro jednání věci).<sup>76</sup>

Konání vazebního zasedání je upraveno v § 73d až § 73g TrŘ. Vazební zasedání je formou soudního jednání, která je určena k rozhodování o vazbě v těch případech, kdy o vazbě obviněného nemohlo být rozhodnuto v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání.<sup>77</sup> Zákon stanovuje, že rozhodování o vazbě v řízení před soudem v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání má přednost před rozhodováním ve vazebním zasedání. Proto koná-li se hlavní líčení nebo veřejné zasedání, je třeba, je-li to možné, rozhodnout v tomto zasedání rovněž o vazbě a přitom umožnit realizaci práva obviněného na jeho slyšení.<sup>78</sup>

Vazební zasedání je zasedáním soudu, v přípravném řízení toto zasedání koná soudce. Obviněný se takového zasedání osobně zúčastní, pokud by svou účast odmítl, tak se žádné vazební zasedání nebude konat. Je to z toho důvodu, že účelem vazebního zasedání je poskytnout obviněnému prostor pro vyjádření se k důvodnosti své vazby. Bez účasti obviněného proto postrádá konání vazebního zasedání smysl. Účast státního zástupce a obhájce při vazebním zasedání není nutná.

---

<sup>75</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 573/02 ze dne 23.3.2004

<sup>76</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3944/14 ze dne 18.5.2015

<sup>77</sup> JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. Vyd. Praha : Leges. 2013. 339 s. ISBN 978-80-87576-44-1

<sup>78</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 294 s. ISBN 978-80-7400-496-4

Obligatořně se vazební zasedání koná při rozhodování o vzetí obviněného do vazby, pokud toto rozhodnutí není učiněno během hlavního líčení či veřejného zasedání. V ostatních případech rozhodování o vazbě obviněného je konání vazebního zasedání podmíněno především jeho žádostí o konání. Jedná se například o rozhodování o dalším trvání vazby a o rozhodování o žádosti obviněného o propuštění z vazby. I když obviněný o konání vazebního zasedání výslovně požádal, nemusí se konat, pokud:

- obviněný se jej následně odmítl zúčastnit;
- obviněný byl slyšen ve vazbě v posledních šesti týdnech, neuvedl žádné nové okolnosti podstatné pro rozhodnutí o vazbě nebo jím uváděné okolnosti zjevně nemohou vést ke změně rozhodnutí o vazbě;
- zdravotní stav obviněného neumožňuje jeho výslech;
- obviněný se propouští z vazby.<sup>79</sup>

Pokud soud shledá důvod pro konání vazebního zasedání, tedy pokud považuje vyslechnutí obviněného za potřebné, může nařídít vazební zasedání i bez žádosti obviněného.

V § 73e je upravena příprava vazebního zasedání. Obviněný je k vazebnímu zasedání předveden či předvolán předsedou senátu či v přípravném řízení soudcem. Účast obviněného na vazebním zasedání může být zajištěna prostřednictvím videokonferenčního zařízení. Obhájce a státní zástupce jsou vyrozuměni o konání vazebního zasedání. Dobu konání stanoví předseda senátu a v přípravném řízení soudce, a to tak, aby umožnili státnímu zástupci a obhájci účastnit se, zároveň aby byly dodrženy lhůty pro rozhodování o vazbě. Vazební řízení se koná bez účasti veřejnosti.

Samotný průběh zasedání je poté upraven v § 73g TrŘ. Vazební zasedání je zahájeno a ihned poté je podána zpráva o stavu věci, a to předsedou senátu či určeným členem senátu, v přípravném řízení poté soudcem. Podle toho, o jaké rozhodnutí jde, je přednesen návrh. Může se jednat například o návrh obviněného (žádost o propuštění z vazby). Následně dojde k přednesení vyjádření účastníků vazebního zasedání, tedy obviněného, obhájce a státního zástupce. Pokud se obhájce či státní zástupce neúčastní

---

<sup>79</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 295 s. ISBN 978-80-7400-496-4

vazebního zasedání, mohou být jejich vyjádření přečtena ze spisu. Předseda senátu či soudce poté udělí slovo státnímu zástupci a obhájci, aby mohli klást otázky obviněnému. V průběhu vazebního zasedání mohou být prováděny i důkazy, poté se použijí přiměřeně ustanovení o dokazování v hlavním líčení. Na závěr je uděleno slovo státnímu zástupci, obhájci i obviněnému, aby přednesli závěrečné návrhy. Poté je vyhlášeno rozhodnutí.

### **5.5 Přezkoumání důvodnosti vazby**

Jelikož je vazba vážným zásahem do osobní svobody, tak zákon stanovuje povinnost pro orgány činné v trestním řízení počínat si tak, aby byla doba vazby co nejvíce zkrácena. Dle § 71 odst. 1 TrŘ orgány činné v trestním řízení jsou povinny průběžně zkoumat, zda důvody vazby u obviněného ještě trvají nebo se nezměnily. Zároveň je potřeba průběžně zkoumat, zda nelze vazbu nahradit některým z opatření uvedených v § 73 a 73a. Přihlížejí při tom také k tomu, zda ponechání obviněného ve vazbě vyžaduje obtížnost věci nebo jiné závažné důvody, pro které nelze trestní stíhání skončit, a zda by propuštěním obviněného z vazby bylo zmařeno nebo podstatně ztěženo dosažení účelu trestního stíhání. Soudce v přípravném řízení důvodnost vazby přezkoumává pouze v určitých případech, a to při rozhodování o:

- žádosti obviněného o propuštění z vazby;
- návrhu státního zástupce na rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě;
- změně důvodů vazby, jestliže byl shledán nový důvod vazby;
- stížnosti proti usnesení státního zástupce o vazbě.

Vazba smí trvat pouze nezbytně dlouhou dobu, orgány činné v trestním řízení musí trestní věci projednávat co nejrychleji, s plným šetřením občanských práv a v každé fázi trestního stíhání musejí přezkoumávat, zda důvody vazby trvají. Jakmile důvody vazby pominou, osoba obviněného musí být okamžitě propuštěna na svobodu (§ 71 odst. 2 písm. a) TrŘ). Pokud je z výsledků trestního stíhání patrné, že nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, tak i v takovém případě musí být obviněný propuštěn (§ 71 odst. 2 písm. b) TrŘ). Výjimkou jsou případy, kdy dojde k naplnění zpřísněných důvodů vazby dle § 68 odst. 3, v takových případech může být obviněný ve vazbě ponechán i tehdy, když se neočekává uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody.



Uvalení vazby je ve všech stádiích řízení svěřeno soudu (soudci či senátu), stejně tak je i rozhodování o dalším trvání vazby svěřeno soudu, případně soudci na návrh státního zástupce v přípravném řízení. Od okamžiku zatčení či zadržení obviněného počíná běžet lhůta pro rozhodnutí o dalším trvání vazby. Jakmile je obviněný umístěn ve vazbě po dobu tří měsíců, musí být rozhodnuto o dalším trvání vazby. Toto rozhodování přísluší soudu, v přípravném řízení soudci na návrh státního zástupce. Soud či soudce rozhodne o prodloužení vazby či o propuštění obviněného na svobodu. Pokud je obviněný ve vazbě ponechán, orgány činné v trestním řízení jsou od té doby povinny vždy obligatorně ve lhůtě 3 měsíců rozhodnout o dalším trvání vazby. Pokud jsou stále naplněny vazební důvody a účelu vazby nelze dosáhnout jinak, je možné vazbu prodlužovat opakovaně, toto prodlužování je však omezeno nejvyšší přípustnou dobou trvání vazby.

Rozdílná je situace u koluzní vazby, u které je doba trvání vazby omezena pouze na tři měsíce, nemůže být tedy prodlužována. Jedinou výjimkou je situace, kdy jsou dány zpřísněné důvody vazby dle § 68 odst. 3, tedy pokud se obviněný již dopustil maření vyšetřování působením na svědky či jiným způsobem, koluzní vazbu je poté možno prodloužit nad stanovenou tříměsíční lhůtu. V opačném případě, tedy pokud zpřísněné důvody vazby dány nejsou, musí být obviněný následující den propuštěn.

Po podání obžaloby rozhoduje o dalším trvání vazby soud, a to již bez návrhu státního zástupce. Soud je povinen o důvodnosti vazby rozhodnout do 30 dnů od podání obžaloby, následně poté každé tři měsíce od právní moci předchozího rozhodnutí o dalším trvání vazby. Tříměsíční lhůty pro rozhodnutí o dalším trvání vazby jsou prekluzivní, jejich marné uplynutí nelze prominout a obviněný musí být poté propuštěn.

<b>Stadium řízení</b>	<b>Kdy se rozhoduje o dalším trvání vazby</b>	<b>Kdo rozhoduje v prvním stupni</b>
přípravné řízení	tři měsíce od začátku vazby	soudce (na návrh státního zástupce)
	každé další tři měsíce od právní moci předchozího rozhodnutí	soudce (na návrh státního zástupce)
řízení před soudem	do třiceti dnů po podání obžaloby	soud
	každé další tři měsíce od právní moci předchozího rozhodnutí	soud

Přezkum důvodnosti vazby dále probíhá na základě žádosti obviněného. O žádosti obviněného o propuštění z vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení státní zástupce. Státní zástupce ale může této žádosti pouze vyhovět, tedy propustit obviněného na svobodu. Pokud by chtěl žádost odmítnout, musí ji nejpozději do pěti pracovních dnů od doručení předložit k rozhodnutí soudci. O tomto postupu vyrozumí obviněného.

Důvodnost dalšího trvání vazby je potřeba posuzovat také v návaznosti na plynutí času. Skutečnosti zakládající důvodnost vazby v počáteční fázi trestního stíhání mohou během trvání vazby ztrácet na významu či přesvědčivosti.<sup>80</sup> V zásadě platí, že rozhodnutí, kterým se v přípravném řízení ruší vazba, může učinit i státní zástupce (§ 73b odst. 6).

## 5.6 Trvání vazby

Orgány činné v trestním řízení musí trestní věci projednávat co nejrychleji a s plným šetřením občanských práv zaručených Ústavou.<sup>81</sup> Novelou č. 265/2001 Sb. byla navíc do trestního řádu vložena i úprava nejvyšší přípustné doby trvání vazby, která byla poté ještě upravena novelou č.459/2011 Sb.

V § 72a odst. 1 TrŘ je stanovena nejvyšší přípustná doba trvání vazby. Celková přípustná doba trvání vazby v trestním řízení se odvíjí od typové závažnosti činu, pro který je obviněný stíhán.<sup>82</sup> Ta nesmí dle zákona přesáhnout:

- jeden rok, je-li vedeno trestní stíhání pro přečin,
- dva roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zločin,
- tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin,
- čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin, za který lze podle trestního zákona uložit výjimečný trest.

Navíc je v zákoně tato nejvyšší přípustná doba trvání vazby rozdělena mezi přípravné řízení a řízení před soudem, toto rozdělení koresponduje s představou zákonodárce o době trvání jednotlivých stádií trestního řízení. Rozdělení je takové, že na přípravné řízení připadá jedna třetina celkové nejvyšší přípustné doby trvání vazby a

<sup>80</sup> Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2208/13 ze dne 11.12.2013

<sup>81</sup> ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 281 s, ISBN 978-80-7400-496-4

<sup>82</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 288 s. ISBN 978-80-7478-750-8

na řízení před soudem připadají zbylé dvě třetiny (§ 72s odst. 2 TrŘ). Toto rozdělení je závazné a doby připadající na jednotlivé fáze řízení nelze přesouvat. Pokud není v přípravném řízení vyčerpána celá jedna třetina z nejvyšší přípustné doby trvání vazby, tak v řízení před soudem může vazba ale stále trvat nejdéle dvě třetiny z nejvyšší přípustné doby vazby. Znamená to tedy, že pokud je vzat obviněný do vazby až během řízení před soudem, tak celková doba vazby u něj nemůže přesáhnout dvě třetiny z doby stanovené v § 72a odst. 1 TrŘ.

Odlišné je stanovení nejvyšší přípustné doby trvání vazby pro vazební důvod dle § 67 písm. b), tedy pro vazbu koluzní. Tato vazba může trvat nejdéle tři měsíce. Výjimkou je, pokud bylo zjištěno, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání (§ 68 odst. 3 písm. d). V takovém případě lze dobu trvání koluzní vazby prodloužit nad tři měsíce.

Doba trvání vazby se počítá ode dne, kdy došlo k omezení osobní svobody obviněného. Jedinou situací, kdy může být obviněný ponechán ve vazbě i po uplynutí nejvyšší přípustné doby, je situace dle § 72b TrŘ, který stanovuje, že byl-li soudem vyhlášen rozsudek, kterým byl obviněný odsouzen pro zvlášť závažný zločin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nezapočítává se doba vazby od vyhlášení takového rozsudku do nařízení výkonu uloženého trestu odnětí svobody nebo do zrušení takového rozsudku do celkové doby trvání vazby podle § 72a odst. 1 TrŘ.

## ***5.7 Vazba mimo rámec trestního stíhání***

V některých případech je možno vzít obviněného do vazby i po skončení trestního stíhání, jedná se o následující:

- **řízení o návrhu o povolení obnovy (§ 282 odst. 2 TrŘ)**

Osobu obviněného lze zajistit vydáním příkazu k zatčení a vzetím do vazby, a to ještě před povolením obnovy. Jedná se o situaci, kdy státní zástupce podává návrh na obnovu v neprospěch obviněného. Soud musí považovat vzetí obviněného za nezbytné, a to vzhledem k povaze skutečností a důkazů, jež nově vyšly najevo, závažnosti

trestného činu a naléhavosti vazebních důvodů (§ 282 odst. 2 TrŘ). Obava z pobytu obviněného na svobodě musí být velice intenzivní.

- **řízení o dovolání (§ 265o odst. 2 TrŘ)**

I v tomto případě je možné zajistit osobu obviněného vydáním příkazu k zatčení a vzetím obviněného do vazby. Nejvyšší státní zástupce to musí v dovolání podaném v neprospěch obviněného navrhnout (přímo v dovolání, nikoli později) a Nejvyšší soud to musí považovat za nezbytné vzhledem k závažnosti trestného činu a k naléhavosti vazebních důvodů.

- **řízení o stížnosti pro porušení zákona (§275 odst. 3 TrŘ)**

Pokud je na obviněném vykonáván trest odnětí svobody, který mu byl uložen původním rozsudkem, a Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona výrok o trestu zruší, rozhodne zároveň o vazbě (§ 275 odst. 3 TrŘ). Nejvyšší soud rozhodne usnesením, a to tak, že obviněného do vazby bere, nebo že obviněného do vazby nebere.<sup>83</sup>

## **5.8 Náhrada škody způsobené rozhodnutím o vazbě**

Ten, na němž byla vykonána vazba, ale trestní stíhání proti němu bylo zastaveno nebo byl zproštěn žaloby nebo byla jeho věc postoupena jinému orgánu, má právo na náhradu škody vzniklou rozhodnutím o vazbě a jejím výkonem. Toto právo je upraveno zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Právo na náhradu škody nemá ten, kdo si vazbu, odsouzení nebo uložení ochranného opatření zavinil sám nebo kdo byl zproštěn obžaloby nebo bylo proti němu trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován. Právo nevznikne ani v případě, že v trestním řízení nelze pokračovat pro odvolání souhlasu poškozeného s trestním stíháním nebo pro nedání tohoto souhlasu, dále pokud trestní stíhání bylo

---

<sup>83</sup> FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 298 s. ISBN 978-80-7478-750-8

podmíněně zastaveno a nastaly účinky zastavení trestního stíhání, pokud výrok o zastavení trestního stíhání byl součástí rozhodnutí o narovnání a pokud k zastavení trestního stíhání došlo z fakultativních důvodů uvedených v § 172 odst. 2 TrŘ.

Dle výše zmíněného zákona náhrada škody zahrnuje takové náklady řízení, které byly poškozeným účelně vynaloženy na zrušení nebo změnu nezákonného rozhodnutí nebo na nápravu nesprávného úředního postupu. Dále zákon upravuje náhradu ušlého zisku, ta se poskytuje v prokázané výši; není-li to možné, pak za každý započatý den výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranné výchovy, zabezpečovací detence nebo ochranného léčení náleží poškozenému náhrada ušlého zisku ve výši 170 Kč.

## 6. Srovnání se slovenskou právní úpravou

Základním pramenem slovenského trestního práva je zákon č. 301/2005 Z.z. trestný poriadok (dále TP). Mezi další zákonné prameny trestního práva patří například zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby.

Dle § 71 odst. 1 TP může být obviněný vzat do vazby pouze tehdy, pokud doposud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo trestní stíhání vedeno, byl spáchán, má znaky trestného činu, jsou důvody k podezření, že tento skutek spáchal obviněný a z jeho konání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že:

- uprchne nebo se bude skrývat, aby se vyhnul trestnému stíhání nebo trestu, zejména pokud není možné ihned zjistit jeho totožnost, pokud nemá stálé bydliště nebo pokud mu hrozí vysoký trest (vazba útěková)
- bude působit na svědky, znalce, spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání (koluzní vazba)
- bude pokračovat v trestní činnosti, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil (preventivní vazba)

Další důvod je poté uveden v § 71 odst. 2 TP. Jedná se o situaci, kdy je obviněný stíhán pro trestný čin terorizmu a doposud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl skutek spáchán, že má znaky trestného činu a že jsou důvody k podezření, že tento skutek spáchal obviněný.

TP obsahuje úpravu institutu, který je označován jako opětovná vazba. Jedná se o situaci, kdy obviněný je vzat do vazby v téže věci, ve které byl již jednou z vazby propuštěn. K tomuto opětovnému vzetí do vazby může dojít tehdy, pokud obviněný:

- je na útěku nebo se skrývá, aby se tak vyhnul trestnímu stíhání nebo trestu, nezdržuje se na adrese, kterou uvedl orgánům činným v trestním řízení nebo soudu, nepřebírá zásilky nebo nerespektuje příkazy orgánů činných v trestním řízení nebo soudu, nebo jinak vědomě maří vykonávání nařízených úkonů;
- působí na svědky, znalce, spoluobviněné nebo jinak maří objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání;

- pokračuje v trestní činnosti, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil;
- byl propuštěný z vazby proto, že nastoupil do výkonu trestu odnětí svobody a jsou konkrétní skutečnosti, které odůvodňují některé z důvodů vazby dle § 71 odst. 1 TP;
- je obviněný pro další úmyslný trestný čin, který mohl spáchat po propuštění z vazby;
- jde o vazbu dle § 71 odst. 2.

Za rozhodnutí o vazbě se považuje rozhodnutí o vzetí či nevzetí obviněného do vazby, rozhodnutí o ponechání obviněného na svobodě, rozhodnutí o propuštění z vazby a o zamítnutí žádosti o propuštění z vazby, rozhodnutí o změně důvodů vazby obviněného, rozhodnutí o návrhu na prodloužení lhůty vazby, rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě, rozhodnutí o propuštění zatknutého obviněného na svobodu a rozhodnutí o ponechání obviněného na svobodě při nahrazení vazby.

O vazbě rozhoduje soud a v přípravném řízení soudce na návrh prokurátora. Soudce není vázán důvody, které navrhne prokurátor. Dle § 72 odst. 2 TP musí být obviněný vždy před rozhodnutím o vazbě vyslechnut. O vzetí do vazby musí být vyrozuměn rodinný příslušník obviněného, případně jiná osoba, kterou obviněný určí. Příslušný ústav pro výkon vazby musí být o vzetí do vazby ihned vyrozuměn.

Vazba v rámci základní či prodloužené lhůty v přípravném řízení a vazba v řízení před soudem může trvat pouze nezbytnou dobu. Základní doba vazby v přípravném řízení je sedm měsíců. V poslední den této lhůty musí být obviněný propuštěn na svobodu, pokud prokurátor nepodá alespoň dvacet pracovních dní před jejím uplynutím obžalobu, návrh na schválení dohody o vině a trestu nebo návrh na prodloužení této lhůty. Prodloužit vazbu lze pouze tehdy, pokud byl včas podán návrh na prodloužení lhůty, a zároveň nebylo možné pro složitost věci nebo z jiných závažných důvodů skončit trestní stíhání a propuštěním obviněného na svobodu hrozí maření či ztížení dosažení účelu trestního řízení.<sup>84</sup> Prodloužení lhůty může trvat až sedm měsíců, ale podmínkou je, že nesmí překročit délku uvedenou v § 76 odst. 7 TP.

---

<sup>84</sup> ŠIMOVČEK, Ivan a kol. *Trestné právo procesné*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. 130 s. ISBN 978-80-7380-324-7

V § 76 odst. 7 TP je totiž stanovena nejvyšší přípustná doba trvání vazby v přípravném řízení, a to následovně:

- sedm měsíců, pokud je trestní stíhání vedeno pro přečin;
- dvanáct měsíců, pokud je trestní stíhání vedeno pro zločin;
- dvacet pět měsíců, pokud je trestní stíhání vedeno pro obzvláště závažný zločin.

V § 76 odst. 6 TP je poté stanovena celková lhůta vazby pro přípravné řízení spolu s vazbou v řízení před soudem:

- dvanáct měsíců, pokud je trestní stíhání vedeno pro přečin;
- třicet šest měsíců, pokud je trestní stíhání vedeno pro zločin;
- čtyřicet osm měsíců, pokud je trestní stíhání vedeno pro obzvláště závažný zločin.

Tyto lhůty začínají plynout ode dne zadržení či zatčení, případně od jiného omezení osobní svobody obviněného. Do plynutí lhůt se dle § 77 odst. 1 TP nezapočítává doba, kdy se obviněný nemohl zúčastnit úkonů trestního řízení, v důsledku toho, že:

- byl ve vazbě v cizině nebo tam byl zadržený;
- úmyslně si poškodil nebo nechal poškodit zdraví;
- úmyslně vyvolal jinou překážku, která mu v účasti bránila nebo bránila řádnému vykonání úkonu trestního řízení.

Dle § 76a TP může soud rozhodnout o prodloužení celkové lhůty vazby v trestním řízení na nevyhnutelnou dobu, a to i opakovaně. Jedná se o ty případy, kdy je proti obviněnému vedeno trestní stíhání za zvláště závažný zločin, za který lze dle TP uložit trest odnětí svobody na 25 let nebo trest odnětí svobody na doživotí, nebo pokud se jedná o trestní stíhání za trestný čin terorismu. Podmínkou je, že trestní stíhání nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů skončit do uplynutí celkové lhůty vazby stanovené v § 76 odst. 6 TP a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno či podstatně ztíženo dosažení účelu trestního řízení. Celková lhůta vazby v trestním řízení ale nesmí v tomto případě přesáhnout šedesát měsíců.

I v TP je výslovně stanovena povinnost orgánů činných v trestním řízení zkoumat v každém období, zda trvají důvody vazby či nikoli, a to na základě § 79 odst. 2 TP. Soudce při přípravném řízení tak činí pouze tehdy, pokud rozhoduje o návrhu



prokurátora na prodloužení lhůty vazby nebo o změně důvodů vazby a při rozhodování o žádosti obviněného o propuštění z vazby.

Obviněný má právo kdykoli žádat o propuštění na svobodu (§ 79 odst. 3 TP). V přípravném řízení o této žádosti rozhoduje prokurátor, v jeho pravomoci je ale pouze žádost přijmout. Pokud se rozhodne pro odmítnutí, musí žádost neprodleně předložit se svým stanoviskem a s návrhem na rozhodnutí soudci. O tomto úkonu uvědomí obviněného a jeho obhájce. O žádosti musí být co nejdříve rozhodnuto. Pokud dojde k zamítnutí žádosti, může ji obviněný, pokud v ní neuvede jiné důvody, opakovat až po uplynutí třiceti dnů ode dne, kdy poslední rozhodnutí o jeho žádosti nabylo právní moci.

TP stejně jako náš TrŘ chápe vazbu jako nejkrajnější možnost zajištění obviněného a snaží se o minimalizaci využívání tohoto institutu, a to úpravou institutů nahrazujících vazbu. V TP jsou upraveny v § 80 a § 81 a může jich být užito pro nahrazení útěkové a preventivní vazby, koluzní vazba nemůže být nahrazena. Pokud je tedy dán důvod dle § 71 odst. 1 písm. a) TP (útěková vazba) či § 71 odst. 1 písm. c) TP (preventivní vazba), tak může soud a v přípravném řízení soudce ponechat obviněného na svobodě či ho na svobodu propustit za současného uložení jednoho z následujících opatření:

- záruka zájmového sdružení nebo důvěryhodné osoby za další chování obviněného, za to, že se obviněný na vyzvání dostaví k orgánu činnému v trestním řízení a vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu;
- písemný slib obviněného, kterým slíbí, že povede řádný život, že se nedopustí trestné činnosti, že splní povinnosti a dodrží omezení, která mu byla uložena;
- dohled probačního a mediačního úředníka nad obviněným, případně dohled jiného členského státu Evropské unie;
- peněžitá záruka (kauce) – výši TP nespecifikuje

Soud či soudce v přípravném řízení mohou obviněného ponechat na svobodě za současného uložení některého z institutů dle § 80 a § 81 TP pouze tehdy, pokud tato opatření považují za dostatečná vzhledem k osobě obviněného a vzhledem k povaze projednávaného případu. Kromě uložení některého opatření nahrazujícího vazbu může soud či soudce uložit některé další povinnosti či omezení, která slouží k posílení účelu. Tyto povinnosti a omezení jsou stanoveny v § 82 odst. 1 TP, jedná se o:

- zákaz vycestování do zahraničí;
- zákaz vykonávat činnost, při které došlo ke spáchání trestného činu;
- zákaz návštěv určených míst;
- povinnost odevzdat legálně drženou zbraň;
- zákaz vzdalovat se z místa pobytu kromě vymezených podmínek;
- povinnost pravidelně nebo v určeném čase se dostavit na státní orgán určený soudem;
- zákaz řízení motorového vozidla a odevzdání řidičského průkazu;
- zákaz styku s určitými osobami nebo zákaz úmyslně se přiblížit k určité osobě na vzdálenost menší než pár metrů;
- povinnost složit finanční prostředky na účely zabezpečení nároku poškozeného na náhradu škody;
- zákaz nebo omezení kontaktu s určenou osobou v jakékoli formě;
- zákaz zdržovat se v blízkosti obydlí určené osoby nebo v určeném místě, kde se tato osoba zdržuje nebo které navštěvuje.

Plnění a kontrolu těchto uložených povinností či omezení vykonává soudem určený probační a mediační úředník.

## **Závěr**

Institut vazby je velice zajímavým, avšak obsáhlým tématem. Ve své diplomové práci jsem si dala za cíl alespoň základní charakteristiku tohoto institutu s ohledem na jeho vývoj. Zaměřila jsem se zejména na materiální a formální stránku vazebního práva, na podstatné rysy vazby a na zásady jejího využívání.

První částí diplomové práce byl historický exkurz do vývoje institutu vazby, a to počínaje meziválečným obdobím. Snažila jsem se o zachycení nejpodstatnějších změn týkajících se vazby.

V další části jsem se poté soustředila na samotný pojem vazby a jeho definici, dále na principy, které jsou pro institut vazby velice podstatné, jelikož do značné míry ovlivňují její pojetí a podmínky jejího ukládání.

Třetí část se poté zabývala ústavněprávním a mezinárodněprávním rámcem osobní svobody. Osobní svoboda je jedním ze základních práv a svobod, přesto může dojít i k jejímu omezení u nevinného člověka. Toto omezení je velice problematické a je potřeba brát v potaz mnoho limitů.

Čtvrtá část se soustředila na materiální vazební právo, tedy na samotné hmotněprávní předpoklady vazby, jako je zahájení trestního stíhání, naplnění důvodů vazby a adekvátnost použití vazby. Součástí čtvrté kapitoly diplomové práce byly i instituty nahrazující vazbu, které by měly sloužit k nahrazení vazby v těch případech, kdy není nezbytný nepřetržitý osobní dohled nad obviněným.

Další část naopak obsahovala charakteristiku formální části vazebního práva, tedy rozhodování o vazbě. V této kapitole byla popsána zejména jednotlivá rozhodování o vazbě (např. o vzetí do vazby, o jejím prodloužení, apod)., dále také úprava vazebního zasedání a trvání vazby.

Poslední část diplomové práce poté obsahovala stručnou charakteristiku úpravy institutu vazby na Slovensku, a to pro srovnání s českou právní úpravou, se kterou je v mnoha bodech téměř identická.

## Seznam použitých zkratk

<b>TrŘ, trestní řád</b>	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
<b>ZOTČ</b>	zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů
<b>LZPS</b>	zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
<b>Ústava</b>	zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
<b>ESLP</b>	Evropský soud pro lidská práva
<b>MPLP</b>	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (č. 120/1976 Sb.)
<b>EÚLP</b>	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1976 Sb.)
<b>TP</b>	zákon č. 301/2005 Z. z. trestný poriadok

## Literatura a jiné prameny

### Monografie:

RŮŽIČKA, Miroslav; ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 808 s. ISBN 80-7179-817-7

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha : Leges, 2013. 864 s. ISBN 978-80-87576-44-1

ŠÁMAL, Pavel. NOVOTNÝ, František. RŮŽIČKA, Miroslav. VONDRUŠKA, František. NOVOTNÁ, Jaroslava. *Přípravné řízení trestní*. 2. vyd. Praha : C.H.Beck, 2003. 1443 s. ISBN 80-7179-741-3

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013, 1898 s. ISBN 978-80-7400-465-0

ZEMAN, Petr a kol. *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*. 1. vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 152 s. ISBN: 978-80-7338-100-4

ŠÁMAL, Pavel; MUSIL, Jan; KUČHTA, Josef. *Trestní právo procesní*. 4. vyd. Praha : C.H.Beck, 2013. 1009 s. ISBN 978-80-7400-496-4

REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Orac, s.r.o., 2002. 263 s. ISBN 80-86199-57-6.

FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar; GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2015. 928 s. ISBN 978-80-7478-750-8

ŠIMOVČEK, Ivan a kol. *Trestné právo procesné*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. 479 s. ISBN 978-80-7380-324-7

MUSIL, Jan; KRATOCHVÍL, Vladimír; ŠÁMAL, Pavel a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 1999, 667 s, ISBN 80-7179-216-0

FRYŠTÁK, Marek; POLIŠENSKÁ, Petra a kol. *Aktuální judikatura k trestnému řízení*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2014. 517 s. ISBN 978-80-210-7518-4

POLIŠENSKÁ, Petra. *Musíš znát... Trestní právo procesní*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2016, 156s, ISBN 978-80-7552-053-1

VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 3. vyd. Praha : C.H.Beck, 2010. 651s. ISBN 978-80-7400-321-9

FRYŠTÁK, Marek. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. Ostrava : KEY Publishing s.r.o., 2009, 264 s, ISBN 978-80-7418-041-5

CHMELÍK, Jan a kol. *Trestní řízení*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2014, 509 s, ISBN 978-80-7380-488-6

Důvodová zpráva k zákonu č. 150/2016 Sb.

## Odborné články:

VICHEREK, Roman. *Koluzní důvod vazby*, dostupné z <http://www.epravo.cz/top/clanky/koluzni-duvod-vazby-85623.html>

ŠEBESTA, Kamil; BOUČKOVÁ, Jana. *Usnesení o vzetí do vazby – ve světle stávající judikatury*. 2011. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/clanek/usneseni-o-vzeti-do-vazby-ve-svetle-stavajici-judikatury-cast-prvni>

GLOGAR, Martin. *Novela trestního řádu*. 2016. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/vyslo-ve-sbirce-zakonu/novela-trestniho-radu>

VICHEREK, Roman. *Co je nového v trestním řádu od 1.1.2012*. 2012. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/co-je-noveho-v-trestnim-radu-od-112012-ii-cast-80505.html>

JELÍNEK, Jiří. *Předběžná opatření v trestním řízení*. Bulletin Advokacie. 2013, č.5, 27-30 s

KOZÁK, Vítězslav. *Nad elektronickou kontrolou obviněných coby alternativou vazby*. Trestněprávní revue. 2015, č. 10, 241-244 s

LEFLEROVÁ, Lucia. *Peňažná záruka – úvahy de lege ferenda*. Trestněprávní revue. 2016, č.4, 85 – 88 s

REPÍK, Bohumil. *Musí být řízení o přezkoumávání zákonnosti vazby podle čl. 5 odst. 4 EÚLP veřejné?* Bulletin advokacie. 2006, č. 6, 38 - 40 s

## Judikatura:

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 271/96 ze dne 6.3.1997

Nález Ústavního soudu sp. zn. III.ÚS 104/06 ze dne 14. 12. 2006

Nález Ústavního soudu sp. zn. I.ÚS 1252/08 ze dne 7. 7. 2008

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 432/01 ze dne 17.1.2002

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 566/03 ze dne 1.4.2004

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2208/13 ze dne 11.12.2013

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 612/06 ze dne 30.11.2006

Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 4/1994 ze dne 12. 10. 1994

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 148/1997 ze dne 25. 9. 1997

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 347/1996 ze dne 10. 12. 1997

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 188/1999 ze dne 4. 11. 1999

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 573/02 ze dne 23.3.2004

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3944/14 ze dne 18.5.2015

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1123/14 ze dne 30.9.2014

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2086/14 ze dne 16.9.2014

Rozsudek ESLP ve věci *Allenet de Ribemont proti Francii* ze dne 10. 2. 1995, stížnost č. 15175/89

Rozsudek ESLP ve věci *Khuzhin a další proti Rusku* ze dne 23. 10. 2008, stížnost č. 13470/02

Rozsudek ESLP ve věci *Schmidt a Dahlstrom v. Švédsko* ze dne 6.2.1976

Rozsudek ESLP ve věci *Silver et al. V. Spojené království* ze dne 25.3.1983

Rozsudek ESLP *Wemhoff v. Německo* ze dne 27.6.1968

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30.6.2003, sp. zn. 4 To 558/2003 (34/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, kat. A)

## **Abstrakt: Problémy institutu vazby**

Diplomová práce se zabývá tématem institutu vazby, které je velice aktuální a zajímavé. Výkonem vazby dochází k omezování práva osobní svobody, které je jedním ze základních práv a svobod. K omezení tohoto práva dochází u osoby obviněného, ten je sice podezřelý ze spáchání trestného činu a je proti němu vedeno trestní stíhání, přesto je ale s ohledem na zásadu presumpce nevinny nutné na obviněného hledět jako na nevinného. U institutu vazby dochází ke střetu dvou důležitých zájmů, kdy na jedné straně vystupují orgány činné v trestním řízení, v jejichž zájmu je zajistit obviněného pro účely trestního řízení, na druhé straně však stojí zájmy obviněného, který je nevinný a má právo na osobní svobodu zaručené ústavními zákony a mezinárodněprávními dokumenty. Při úpravě institutu vazby je potřeba dbát na co největší šetření práva osobní svobody, aby do tohoto práva bylo zasahováno co nejméně, aby tedy právní úprava nabízela i jisté alternativy nahrazující institut vazby, které by mohly být využity namísto vazby a postačovaly by k dosažení účelu.

Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol, první kapitola je věnována historii institutu vazby. Během historického exkurzu jsou zachyceny nejpodstatnější změny v oblasti trestního práva týkající se institutu vazby, a to od meziválečného období po současnost.

Ve druhé části diplomové práce je zaměřena pozornost na samotný pojem vazby, tedy zejména na jeho definici. Dále jsou zmíněny principy, kterými se musí řídit orgány činné v trestním řízení, protože výkonem vazby zasahují do jednoho ze základních práv a svobod obviněného, tedy práva osobní svobody.

Další kapitola se zabývá ústavněprávním a mezinárodněprávním rámcem osobní svobody, tedy garancí ochrany osobní svobody a limity jejího omezení v dokumentech ústavněprávních i mezinárodněprávních.

Čtvrtá kapitola pojednává o materiálním vazebním právu, což jsou hmotněprávní předpoklady vazby: naplnění důvodů vazby, také zahájení trestního stíhání a adekvátnost použití institutu vazby. Zároveň je do čtvrté kapitoly zakomponována také část věnovaná institutům nahrazujícím vazbu, a to včetně nových předběžných opatření a možnosti ukládání elektronické kontroly.

Pátá část diplomové práce je věnována naopak formálnímu vazebnímu právu, tedy rozhodnutím, která činí orgány činné v trestním řízení při rozhodování o vazbě, a



to ať při rozhodování o vzetí do vazby, nebo při jejím prodloužení, zrušení, nahrazení apod. Součástí kapitoly je i charakteristika vazebního zasedání, jehož úprava byla do trestního řádu přidána v důsledku judikatury ESLP a Ústavního soudu. Kapitola se zabývá i přezkoumáváním důvodnosti vazby.

Poslední kapitola pojednává o slovenské právní úpravě institutu vazby pro srovnání s tou českou. Najdeme tam některé odlišnosti, v mnohých jsou si ale česká a slovenská úprava velice podobné.

## **Abstract: The issue of the concept of criminal custody**

The diploma thesis covers the issue of the custody what is recently very relevant and also interesting. Being placed in custody restricts the right of freedom what is one of the fundamental human rights and freedoms. Accused people are suspected of committing a criminal offence but until proven otherwise they must be treated as innocent. There is a conflict of interests of the law enforcement bodies who want to secure the criminal proceedings to reach their object and of the accused person who is innocent and his right of freedom is guaranteed by the Constitutional Law and international treaties. It is essential to ensure the protection of the right of freedom as much as possible. The restrictions are accepted only when necessary. Legislation should offer another solutions what can be used instead of criminal custody and would be less stringent.

My diploma thesis is divided into six chapters. First chapter deals with the history of the criminal custody. The biggest changes of criminal custody are captured in historical course beginning in the interwar period until the present day.

In the second part of the diploma thesis there is a short explanation what does the term criminal custody means. It also includes the principles what are binding for law enforcement bodies because they interfere with the one of the fundamental rights and freedoms.

Another chapter deals with the constitutional and international framework of the right of freedom. Constitutional and international legislation guarantees the protection of the right of freedom and the limits of its restriction.

The fourth chapter contains description of the substantive part of the custody law such as the criminal custody reasons, strengthened criminal custody reasons and the ways how to replace the custody by something less stringent.

In the fifth part of the diploma thesis there is a description of procedural part of the custody law. It means who is authorized to decide if an accused person is taken into criminal custody or not. This part of the diploma thesis also includes decisions about further criminal custody duration, the maximum length of criminal custody and the revisions of the criminal custody legitimacy.

Last chapter deals with the Slovak legislation of the criminal custody. It can be compared with the czech legislation and we can see some differences but in some cases the Czech and Slovak legislation of the criminal custody are very similar.

## **Klíčová slova**

Vazba

Criminal custody

Zajišťovací institut

Securing institute